

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK
ALGISI VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(AĞRI İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Selim DOĞAN

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER**

Erzincan 2013

TEZ KABUL TUTANAĞI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma, İlköğretim Anabilim Dalının Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri: Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ragıp ÖZPOLAT

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 27 / 03 / 2013

Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitim-öğretim hayatının en önemli etmeni olan öğretmen, mesleki anlamda yeterli olduğu sürece eğitim-öğretim düzeyi daha başarılı hale gelmektedir. Bu yeterlik sadece genel anlamda değil, öğretmenin bir işi yapabileceğine olan inancıyla birlikte ele alınmalıdır. Bu sayede öğretmenin kendi öz yeterliği de ortaya çıkmış olacaktır. Eğitim-öğretimin temel basamağı olan öğretmen kendini yeterli hissettiği anda da mesleğe karşı duyduğu sevgi, değer ortaya çıkacaktır. Bu ikisi arasındaki ilişki, olumlu düzeyde olduğu sürece bir öğretmenin başarılı olacağı kanısına varılmaktadır.

Öncelikle çalışmanın her aşamasında bana yardımcı olan danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER'e, çeviri anlamında yardımcı olan Sayın Hacer TÜRK'e, aileme ve çalışmalarına destek veren arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Selim DOĞAN

Şubat 2013

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK ALGISI VE
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ
İNCELENMESİ**

Selim DOĞAN

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

Şubat 2013

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER

ÖZET

Çalışmanın genel amacı: sınıf öğretmenlerinin, öz yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların incelenmesidir. Yapılan araştırmada, tarama (survey) modeli dikkate alınmış olup, veri toplama aracı olarak da; Tschannen-Moran ve Woolfolk tarafından geliştirilen Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya tarafından Türkçe 'ye uyarlanan "Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği" ve Çetin tarafından geliştirilen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılan öğretmenlik mesleği tutum ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyetini, yaşını, görev yaptığı okulu, görev yaptığı ilçeyi, mesleki çalışma süresini, mezun olduğu okulu belirlemek için sorular sorulmuştur. Bu sorulara göre öz yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Ağrı ilinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluştururken; bu evrene göre araştırmanın örneklemini ise bu evrenden rastgele seçilen Ağrı Merkez, Eleşkirt, Patnos, Taşlıçay ilçelerinde bulunan okullarda görev yapan, 382 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 17.0 paket programı kullanılarak verilerin frekansı, aritmetik ortalaması, standart sapması bulunmuştur. Ayrıca bazı değişkenlere göre t-testi ve Man Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi yapılmış, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık aranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öz yeterlik algısı, tutum, öğretmen

RESEARCH IS ANALYSIS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PERCEPTION OF SELF-EFFICACY ATTITUDE FOR TEACHERSHIP

Selim DOĞAN

Erzincan University Institute Of Social Sciences Postgraduate Thesis

February 2013

Thesis Consultant: Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER

ABSTRACT

The main purpose of this research is analysis of primary school teachers' perception of self-efficacy attitude for teachership. At the research, the survey model was considered as a data collection tool, teachership attitude scale by improved Tschannen-Moran ve Woolfolk and transcribed to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya, which is used for evaluating primary school teachers' attitude for teachership. Also, some questions to learn the teachers' age, sex, school and city where they are working, professional time, alma mater. With these questions, perception of self-efficacy and attitudes for teachership are tried to research.

The teacher who are working in Ağrı constitute the population. According to this population, 382 primary school teachers, who are teaching at the schools in the centre of Ağrı, Eleşkirt, Patnos and Taşlıçay and were chosen randomly. During the analysis of data, the frequency, arithmetic mean, standard of data were gotten deviation by using the SSPS packet program. Moreover, according to some variants, T-test and Man Whitney U test, Kruskall Wallis H test were performed and the significant difference among primary school teachers' perceptions of self-efficacy and attitude for teachership were searched.

Keywords: perception of self-efficacy, attitude, teacher.

İçindekiler

TEZ KABUL TUTANAĞI	I
ÖNSÖZ.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	IX
TABLolar.....	X

I. GİRİŞ

A. Öğretmenlik Mesleği.....	1
B. Öz Yeterlik Algısı.....	3
C. Öz Yeterlik İnançlarının Kaynakları.....	4
1. Performans Başarıları (Yapılan İşler ve Erişilen Hedefler).....	5
2. Dolaylı Yaşantılar.....	5
3. Sözel İkna.....	6
4. Duygusal Durum.....	7
D. Öğretmen Öz Yeterlik Algısı ve Öz Yeterlik ile İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar.....	7
1. Öğretmen Öz Yeterlik Algısı.....	7
2. Öğretmen Öz Yeterliği ile İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar.....	9
E. Tutum.....	20
1. Tutum Kavramı.....	20

2.	Tutumun Ögeleri.....	22
a)	Bilişsel Öge.....	22
b)	Duyuşsal Öge.....	23
c)	Davranışsal Öge.....	23
3.	Tutumların İşlev ve Özellikleri.....	23
4.	Tutumların Oluşumu.....	25
5.	Tutum ve Davranış.....	26
F.	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Yapılmış Olan Çalışmalar.....	27
1.	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum.....	27
a)	Otoriter Tutumlar.....	28
b)	İlgisiz Tutumlar.....	30
c)	Demokratik Tutumlar.....	31
2.	Tutum İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	32
F.	Araştırmanın Amacı.....	39
G.	Araştırmanın Önemi.....	39
H.	Araştırmanın Sayılıları.....	40
İ.	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	40
J.	Problem Cümlesi.....	40
K.	Alt Problemler.....	41

II. YÖNTEM

A.	Araştırmanın Yöntemi.....	42
1.	Araştırmanın Modeli.....	42
2.	Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	42
3.	Verilerin Toplanması.....	45
a)	Öğretmenlik Öz Yeterlik Algı Ölçeği.....	46
b)	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği.....	48
4.	Verilerin Çözümlemesi.....	50

III. BÖLÜM BULGULAR ve YORUMLAR

A.	Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular.....	52
1.	Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algıları ile Öz Yeterlik Algısının Alt Boyutları Olan Öğrenci Katılımı, Öğretimsel Stratejiler ve Sınıf Yönetimi Yeterlik Algıları Nasıldır?.....	52
2.	Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Alt Boyutları Olan Sevgi, Değer ve Uyum Puanları Nasıldır?.....	53
3.	Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?.....	54
4.	Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?.....	55

5. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?..... 57
6. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?..... 61
7. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?.....63
8. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?..... 65
9. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordamakta mıdır?.....68

IV. BÖLÜM SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

- A. Sonuç ve Tartışma..... 70
- B. Öneriler..... 76

V. BÖLÜM KAYNAKLAR, EKLER

- Kaynaklar..... 78
- Ekler..... 89

KISALTMALAR

F : Frekans

% : Yüzde

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

p : Anlamlılık Düzeyi

ss : Standart Sapma

s : Sayfa Numarası

S : Sayı

TSES: Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği

TTSES: Turkish Version of the Teacher's Sense of Efficacy Scale

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

TABLÖLAR

Tablo 1 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	42
Tablo 2 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Görev Yaptığı Okula Göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	44
Tablo 3 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	45
Tablo 4 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Mezun Olduğu Okula Göre Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	45
Tablo 5 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği Alt Boyutları, Puan Aralığı ve Soru Numaraları.....	47
Tablo 6 Araştırmada Uygulanan Ölçeğin Güvenirlik Düzeyleri.....	48
Tablo 7 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ile İlgili Alt Boyutlar ve Soru Numaraları.....	49
Tablo 8 Araştırmada Kullanılan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Güvenirlik Düzeyleri.....	50
Tablo 9 Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Öz yeterlik Algı Ölçeğine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları.....	52
Tablo 10 Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine Yönelik Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Dağılımları.....	53
Tablo 11 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	54
Tablo 12 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	54

Tablo 13 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	55
Tablo 14 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öz Yeterlik Algılarının Cinsiyete Göre, Bağımsız Örneklem t –testi Sonuçları.....	55
Tablo15 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutunun, Mezun Olduğu Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	55
Tablo 16 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutunun, Mezun Olunan Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	56
Tablo 17 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutunun, Mezun Olduğu Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	56
Tablo 18 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öz Yeterlik Algılarının Mezun Olduğu Okula Göre, Bağımsız Örneklem t –testi Sonuçları.....	57
Tablo 19 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öz Yeterlik Algılarının Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler.....	57
Tablo 20 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutunun, Görev Yaptığı Okul Türüne Göre, ANOVA Sonuçları.....	58
Tablo 21 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler.....	58

Tablo 22 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutu ile İlgili ANOVA Sonuçları.....	58
Tablo 23 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öz Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler.....	59
Tablo 24 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutu ile İlgili ANOVA Sonuçları.....	59
Tablo 25 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Betimleyici İstatistikler.....	60
Tablo 26 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının, Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre ANOVA Sonuçları.....	60
Tablo 27 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	61
Tablo 28 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	62
Tablo 29 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutunun, Cinsiyete Göre Man Whitney U Testi Sonuçları.....	62
Tablo 30 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre, Bağımsız Örneklem t –testi Sonuçları.....	62
Tablo 31 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutunun, Mezun Olunan Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	63
Tablo 32 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutunun, Mezun Olduğu Okula Göre, Man Whitney U Testi Sonuçları.....	63

Tablo 33 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutunun, Mezun Olunan Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	64
Tablo 34 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Mezun Olduğu Okula Göre, Man Whitney U Testi Sonuçları...	64
Tablo 35 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutu ile İlgili Belirleyici İstatistikler.....	65
Tablo 36 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutunun, Görev Yapılan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları.....	65
Tablo 37 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutu ile İlgili Belirleyici İstatistikler.....	66
Tablo 38 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutunun, Görev Yapılan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları.....	66
Tablo 39 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutu ile İlgili Belirleyici İstatistikler.....	67
Tablo 40 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutunun, Görev Yapılan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları.....	67

Tablo 41 Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Betimleyici İstatistikler.....	68
Tablo 42 Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre ANOVA Sonuçları....	68
Tablo 43 Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Alt Boyutları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutuma İlişkin Regresyon Modelinin Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları...	68
Tablo 44 Öğretmen Öz Yeterlilik Algısı Alt Boyutlarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumu Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	69

I. GİRİŞ

“Eğitim sistemi öğrenci, öğretmen, yönetici, eğitim programı, diğer personel, bina, araç-gereç ve çevre öğelerinden oluşan bir sistemdir.”¹ “Eğitim sistemlerinin temel amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimini vermektir. Bunu gerçekleştirebilmek için her eğitim sistemi, yetiştireceği insan modelini, sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası ışığında saptayarak eğitim etkinliklerini bu amaca göre düzenlemektedir.”² Bu şekilde yapılan düzenlemeler o ülkenin kalkınabilmesi için gerekli olan nitelikli eğitimi gerçekleştirebilecek nitelikli öğretmen ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum karşısında öğretmenleri yetiştiren eğitim kurumlarına da büyük görev düşmektedir. Bu kurumlar gerekli yeterliklere ve mesleğe karşı olumlu tutumlara sahip öğretmenler yetiştirmek zorundadır. Öğretmenlerin başarılı bir eğitim-öğretim faaliyeti gerçekleştirebilmeleri için kendilerini yeterli olarak hissetmeleri ve mesleğe yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları gerekmektedir.

A. Öğretmenlik Mesleği

“Öğretmen araştırmalar sonucu geliştirilen, devletin eğitim politikalarını ortaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikayı etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalarından yararlanan, ancak aynı zamanda bu çalışmalara problem sağlayan önemli bir kişidir.”³ “Öğretmen görevlerini bilen, derslerini planlayabilen ve nasıl öğretilbileceğini bilen, öğrettiklerini değerlendirebilen, öğretmen öğrenci ilişkilerini yönetebilen, okuldaki ve toplumdaki konum ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren bir meslek elemanıdır.”⁴

¹ Halil İbrahim Öztürk, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara 2002, s. 62.

² Galip Karagözoğlu, “Eğitim Sistemimizde Öğretmen Yetiştirme Politikamıza Genel Bir Bakış”, *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi*, 2003, s. 10-12.

³ A. M. Sünbül, *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik*, Demirel Ö., Kaya Z., (edt), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara 2002, s. 243-278.

⁴ Savaş Büyükkaragöz, Muammer Celalettin Muşta ve Önder Pilten, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Konya 1998, s. 16.

Toplumun temel sorunu olan eğitimin uygulayıcısı olan ve bireylerde istendik yönde davranış değişikliğini sağlayan öğretmeni Çelikkaya⁵ ise şöyle açıklamıştır: “Öğretmen çok bilen kişi olmaktan ziyade, bildiğini çok iyi öğretebilen kimsedir.” Öğretmen bildiklerini öğrencilere öğretirken dikkatli olmalıdır; çünkü öğrencilerle arasında bulunan ilişkiler, eğitim ve öğretimin niteliğini belirler. Ergün ve Duman’a⁶ göre “söz ve eyleme dayalı olan bu ilişkiler iyi ise sınıfta olumlu bir öğrenme atmosferi oluşur; ilişkiler kötü ise, sınıfın öğrenme atmosferi giderek bozulur ve eğitim amacına ulaşmaz. O halde sınıfta eğitici ortamın büyük ölçüde öğretmenin davranışlarına bağlı olduğu söylenebilir.”

“Öğretmenlik mesleği, yetişmekte olan nesli, ailesi, çevresi, milleti, devleti ve vatani için daima yararlı, yapıcı, yaratıcı, iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirme sanatıdır.”⁷ “İnsanoğlunun var olması ile birlikte ortaya çıkan öğretmenlik, her faaliyetin temelini oluşturmaktadır. Öğretmensiz bir çalışma: plansız, verimsiz ve düzensiz olacaktır. Bu nedenle ilk oluşan en büyük meslek öğretmenlik diyebiliriz.”⁸ “İlimlerin felsefeden çıktığı gibi, diğer mesleklerin hepsinin öğretmenlik mesleğinden çıktığını söyleyebiliriz. Diğer bir ifade ile öğretmenlik mesleği diğer mesleklerin mesleğidir. Diğer meslekler öğretmenliğin alt kollarıdır.”⁹ “Öğretmenlik mesleği bütün meslekler içerisinde en önemlisi ve en eski olanıdır. Çünkü öğrenme ve öğretme işi ilk insandan günümüze kadar devam eden bir süreçtir. İnsanlık var olduğu müddetçe de bu süreç devam edecektir. Bunun için ilk ve en büyük meslek öğretmenliktir.”¹⁰

⁵ Hasan Çelikkaya, *Eğitime Giriş*, İstanbul 1997.

⁶ Mustafa Ergün ve Tayyip Duman, “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 137, 1998, s. 45.

⁷ Hüseyin Hüsnü Tekişik, “Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 11 (116), 1986, s. 1-9.

⁸ Halit Ertuğrul, *Öğretmenin Başarı Kılavuzu*, İstanbul 2000, s. 14-21.

⁹ Hasan Çelikkaya, *Eğitim Sosyolojisi*, İstanbul 1996, s. 133.

¹⁰ Ertuğrul, s. 14.

B. Öz Yeterlik Algısı

“Öz yeterlik Sosyal Bilişsel Kuramın önemli değişkenlerinden biridir. Sosyal Bilişsel Kuramcılara göre bireyin öz yeterlik algısı bireylerin yaptıkları seçimleri, bir işi başarmada harcadıkları çabayı ve yaşadıkları endişe derecesini güçlü biçimde etkilemektedir.”¹¹ “Öz yeterlik algısı, bireylerin olası durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin bireysel yargılarıdır.”¹² “Başka bir deyişle, öz yeterlik bir kimsenin belirli bir durumda ya da sorunu karşısında (örneğin, bir sınav, bir görüşme, bir yarışma ya da bir ders verme gibi) başarılı olup olmayacağına ya da bununla nasıl başa çıkacağına ilişkin kişisel görüşünü/inancını oluşturur.”¹³ “Bu inanç, bireylerin nasıl hissettiğini, düşündüğünü, motive olduğunu ve davrandığını belirlemektedir.”¹⁴ “Örneğin bilgisayar kullanmayı öğrenmek, bir başkasına bilgisayar kullanmayı öğretmek ya da bilgisayarı kullanarak bir sorunu çözmek gibi durumlarla karşı karşıya kaldığımızda bunları yapabilmekle ilgili kendimizi yeterli hissetme düzeyimiz, kendimizle ilgili inançlarımız, yapmayı amaçladığımız davranışları ortaya koymanın anahtar belirleyicilerinden biridir.”¹⁵ “Bu noktada öz yeterlik inancı düzeyinin kavranması, bireylerin sahip oldukları yetenek ve bilgilerle neler yapabileceklerinin belirlenmesine yardımcı olur. Yapılan araştırmalar da öz yeterlik inancının davranışlar açısından belirleyici olduğunu göstermektedir.”¹⁶

Schunk’a göre¹⁷ ise “öz yeterlik algısı, insan davranışlarının en önemli yordayıcısıdır.” “Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim

¹¹ Petek Aşkar ve Mine Işıksal, “İlköğretim Öğrencileri İçin Matematik ve Bilgisayar Öz yeterlik Algısı Ölçekleri.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 2003, s. 109-118.

¹² Fatma Bıkmaç, “Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz yeterlik İnancı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 2004.

¹³ B. W Tuccman, *Educational Psychology From Theory too Application*, Florida: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

¹⁴ Işıl Üredi ve Lütfi Üredi, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Buldukları Sınıflara ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz yeterlik İnancılarının Karşılaştırılması”, *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt:1 Sayı:2. 2006.

¹⁵ E. Ö. Akgün, *Bilgisayar Öz Yeterlik İnancıları*, Deryakulu D., (edt), Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler, Ankara 2008, s. 1.

¹⁶ Albert Bandura, *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1986.

¹⁷ Dale Schunk, “Peer models and children behavioral change.” *Review of Educational Research*, 57, 1990, s. 149-174.

gücünün kendilerinde bulunduğuna inanırlarsa bu görevi seçmek için daha istekli olurlar, bu konudaki kararlılıklarını dile getirirler ve gereken davranışları sergilerler.”¹⁸ Buna göre denilebilir ki: “bireyin sahip olduğu öz yeterlik inançları, bireyin davranışlarında açıkça gözlenebilir. Çünkü bir işle ilgili öz yeterlik inançları yüksek olan birey o işi, dışarıdan güdülenmeye ihtiyaç duymadan, içsel olarak yapar.”¹⁹

“Bununla birlikte öz yeterlik algısı gerçekçi olmayan iyimserlikle ve hayallerle aynı anlama gelmemektedir. Aksine, deneyime dayanır, mantıklı olmayan riski almaya yol açmaz ve bireyin yeteneklerini geliştirmesiyle atak davranışlara öncülük eder. Bireyin kendi yeteneklerini, kapasitesi daha objektif bir şekilde değerlendirmesini sağlar.”²⁰

C. Öz Yeterlik İnançlarının Kaynakları

“Öz yeterlik, benlik sisteminin edilgin bir özelliği ya da belirleyicisi değil, bireyin bir işi yapabilme yeterliğinin, yaptığı işlerdeki başarılarının, güdülerinin ve öz düzenleme mekanizmaları gibi benlik sistemini oluşturan diğer öğelerin bileşkesinden oluşan devingen bir yönüdür.”²¹

“Bandura ’ya göre öz yeterlik inancı birbiriyle etkileşim halinde olan başlıca dört bilgi kaynağına dayandırılmaktadır.”²²

1. Performans Başarıları (Yapılan İşler ve Erişilen Hedefler)

¹⁸ C. Sharp, “Study support and the development of self-regulated learner.”, *Educational Research*, 44(1), 2002, s. 29-42.

¹⁹ Umut Zengin Kapıcı, “İlköğretim Öğretmenlerinin Öz- Yeterlik Algıları ve Sınıf İçi İletişim Örüntüleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2003.

²⁰ Gülseren Ünal Keskin ve Fatma Orgun, “Öğrencilerin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S. 7, 2006, s. 92-99.

²¹ Gülseren Vardarlı, “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Genel Öz yeterlik Düzeylerinin Yordanması”, *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2005.

²² Yasemin Yavuzer ve Mustafa Koç, “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmen Yetkinlikleri Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Niğde Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 2002, s. 35-43.

“Performansa dayalı davranışlar, davranışsal başarıları teşvik etmekle kalmayıp, korkunun ortaya çıkmasını da engeller.”²³ Bandura²⁴ “öz yeterlik inançlarını belirleyen bu dört temel kaynağın en etkili olanının, bireylerin kendi bireysel deneyimlerine dayandığı için, başarılı performanslar olduğunu belirtir.”

Bireyin giriştiği işlerde gösterdiği başarı onun daha sonra benzer işlerde başarılı olacağını göstergesidir. Dolayısıyla yaşanan başarı ödül etkisi yapmakta ve bireyi gelecekte de benzer davranışlara güdülemektedir. Buna göre denilebilir ki bireyin davranışlarını tekrar tekrar göstermesi, davranışlarındaki başarı düzeyinin ve öz yeterlik algısının yüksek olduğunun göstergesidir. Bunun tam tersi durumlarda da başarısız davranışlarda, öz yeterlik algısının davranışa göre azaldığının belirtilmektedir. “Tekrarlanan başarısızlıklar, güçlü bir öz yeterlik inancı geliştirmeyi engeller. Oluşukça kolay görevlerdeki başarısızlıklar da zor görevlerde ısrarcı olmak için gerekli olan esneklik duygusunun gelişimini engeller.”²⁵

2. Dolaylı Yaşantılar

“Pek çok beklenti diğer kişilerin deneyimlerinden kaynaklanır. Başka kişilerin başarılarını gözlemek, kişinin başarılı olabileceği beklentisine girmesini sağlayabilir.”²⁶ “Birey kendisiyle, deneyimlerini gözlediği ya da model aldığı birey arasında benzerlikler görüyorsa, başkalarının deneyimleri daha etkilidir. Bireyler, kendi eylemlerinin sonuçlarını değerlendirmenin yanı sıra, başkalarını gözleyerek onların deneyimlerinden yola çıkarak da öz yeterlik inancı geliştirirler.”²⁷

“Öz yeterlik inançlarının oluşturulmasında başkalarının deneyimlerinden edinilen bilgiler, bireysel deneyimlerden elde edilenler kadar etkili değildir. Bireylerin, söz konusu alanda deneyimleri yoksa ve ya sınırlıysa, başkalarının dene-

²³ A. Bandura, *Self-Efficacy*, V. S. Ramachaudran, (edt), Encyclopedia Of Human Behaviour, 1994, s. 71-78.

²⁴ A. Bandura, *Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies*, A. Bandura, Self-Efficacy in Societies, New York 1995, s. 1-45.

²⁵ Bandura, 1994, s. 71-78.

²⁶ Miraç Yılmaz ve Pınar Köseoğlu, “Yabancı dilde Hazırlanan Bir Öğretmen Öz yeterlik Ölçeğinin Türkçe 'ye Uyarlanması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. (27), 2004, s. 260-267.

²⁷ Serap Kurbanoglu, “Öz Yeterlik İnancı ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi”, *Bilgi Dünyası*, 5(2), 2004. S. 137-152.

yimlerinden daha fazla etkilenmeleri olasıdır. Yaş, eğitim düzeyi ve cinsiyet gibi özellikleri kendisine benzeyen modelin başarısı, bireyde bende yapabilirim duygusu yaratırken; başarısızlığı, bireyin kendi başarıma yeteneği konusunda şüpheye düşmesine neden olabilmektedir.”²⁸

“İnançlar çoğu kez gözlem ve yorumdan elde edilir. Birey, başarılı bireyleri gözleme yoluyla aynı şeyleri yapabileceği inancını geliştirir. Başkalarının davranışlarını gözleyerek edindiklerini, geçmiş yaşantılarına uygulayarak, birey yeni bir öz yeterlik inancı geliştirebilir. Fakat bireyin bu yolla edindiği öz yeterlik inancı kendi başarıları yoluyla kazandığı öz yeterlik inancı kadar güçlü değildir. Bu nedenle çok daha kolay bir şekilde olumsuz yaşantılardan etkilenir. Başka bireylerin aynı olaylarda başarılı olduklarını görmek öz yeterlik inancını etkileyebilir. Başka biri herhangi bir işi yaparken “yapabilirim” diye düşünebilir ya da tam tersi çaba harcıyıp da başarısız olan birini görünce kendine olan güveni azalabilir.”²⁹

3. Sözel İkna

Bandura ’ya³⁰ göre “bireyin verilen bir görevi yerine getirmek için gerekli yeterliğe sahip olduğu sözel bir biçimde kendisine ifade edilirse birey engellerle karşılaştığında eksikliklerine takılıp yeterliklerinden şüphe etmek yerine işine daha fazla sarılıp daha fazla çaba sarf edecektir.” Açıkgöz’e³¹ göre ise bu etkinin kalıcılığı azdır. Özellikle Böyle düşüncelerden sonra başarısızlık duygusu gelişir, bireyin öz yeterlik algısı zedelenir.

4. Duygusal Durum

²⁸ Bandura, 1995 s. 1-45.

²⁹ Bandura, 1986.

³⁰ Albert Bandura, *Self Efficacy The Exercise of Control*, New York 1997, s. 168.

³¹ Kamile Ün Açıkgöz, “Etkili Öğrenme ve Öğretme”, *Buca Eğitim Fakültesi Yayınları*, 1998, s. 30.

“Bireyin davranışa girişeceği sırada bedensel ve duygusal olarak iyi durumda olması girişimde bulunma olasılığını arttırır.”³²

“İnsanlar gergin ve kaygılıyken, fizyolojik durumları ya da duygusal uyarılma düzeyleri onların öz yeterlik beklentilerini azımsanmayacak derecede etkilemektedir. Yüksek uyarılma genellikle performansın hızını düşürür, bu nedenle de öz yeterlikle ilgili beklentilerinin zayıflığı kısmen zayıf performansa dayalıdır. Buna karşılık uygun bir düzeyde uyarılma performansın hızını yavaşlatmak yerine hızlandırmaktadır.”³³

“Fiziksel durumlarda acı ve yorgunluğun yaşanması ya da terleme, kalp atışının hızlanması yetersizlik belirtisi olarak görülebilir. Ayrıca depresyon gibi ruh halleri de yeterlik duygusunu etkiler. Pozitif duygular içinde insanlar kendilerini yeterli olarak algırlar, bunun aksine depresif olduklarında ise yetersiz hissederler.”³⁴

D. Öğretmen Öz Yeterliği ve Öğretmen Öz Yeterliği ile İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar

1. Öğretmen Öz Yeterliği

Geleceğin temelini oluşturan öğretmenlerin görevi, sadece bilişsel anlamda öğretimi gerçekleştirmek değildir. Bu görevinin dışında sahip olduğu duygusal ve kişilik özelliklerini de gerektiğinde öğrencilerine yansıtabilmeli onlara model olmalıdır. “Bu bağlamda, öğretmenlik mesleği günümüzde daha fazla nitelik ve yeterlik gerektiren bir meslek durumuna gelmiştir.”³⁵

“Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, görev ve sorumluluklarını yerine getirebileceklerine olan inançları ile de yakından ilgilidir.”³⁶ “Öz yeterlik, eğitim alanının-

³² Yılmaz ve Köseoğlu, s. 261.

³³ Fatma Arslaner, “Yöneticilerde Öz yeterlik Algılaması ve Sağlık Yöneticilerinde Bir Araştırma”, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001.

³⁴ Albert Bandura, (edt), *Self Efficacy in Changing Societies Cross Cultural Perspectives on Self Efficacy* 2002, s. 149-177.

³⁵ Erten Gökçe, “21. Yüzyılın Öğretmeni”, *Çağdaş Eğitim*, S. 270, 2000, s. 21-26.

³⁶ Miraç Yılmaz, Pınar Köseoğlu, Cem Gerçek ve Haluk Soran, “Öğretmen Öz Yeterlik İnançları”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S. 58, 2004.

da, öğretmen etkinliklerindeki bireysel farklılıkları açıklamak amacıyla kullanılabilir ve öğretmen davranışını anlama ve geliştirmede önemli katkılar sağlayabilir. Öğretmen öz yeterlik inancı, öğretmenlerin öğretme işlevini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli davranışları gösterecekleri konusundaki inanışlarıdır.”³⁷

Eğitim, sürekli değişen bir sistem olarak görüldüğü için, öğretmenlik mesleğinin de bu değişimden etkileneyeceği düşünülmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar düşünüldüğünde öz yeterliliğin ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Öz yeterlik düzeyi öğretmenin başarısını etkileyen en önemli faktörlerden birisidir; çünkü “bir öğretmen alanında ne kadar bilgili olursa olsun öz yeterlik duygusundan yoksun olduğunda derslerinde verimli olması beklenemez. Bu nedenle de öğretmenlerin öz yeterlik duygularının belirlenmesi oldukça önem kazanmaktadır.”³⁸

“İnsanların davranışlarını açıklamak için kullanılan Bandura’nın öz yeterlik inancı kuramı, kendileri de birer ‘davranış değiştirme mühendisi’ olan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirebileceklerine ilişkin inançlarının hangi düzeyde olduğunu ortaya çıkararak; öğretmenlik görev ve sorumlulukları ile ilgili davranışlarını tahmin etmede kullanılabilir. Bu durum bireylerin gelişimini etkileyebilen öğretmen davranışlarının anlaşılmasında ve geliştirilmesinde önemli bilgiler vereceği düşünülmektedir.”³⁹

“Öğretmen öz yeterlik inancı; öğrenci başarısı, öğrenci motivasyonu ve öğrenci öz yeterlik inancı gibi öğrenci çıktılılarıyla (ürünleriyle) ilişkili önemli bir kavramdır. Ayrıca, öğretmenlerin sınıftaki davranışları ile ilgilidir. Öğretmenlerin öz yeterlik inançları, öğretmenlik için gösterdikleri çabayı, belirledikleri amaçları ve öğretmeye karşı olan isteklerini etkilemektedir”⁴⁰

³⁷ Meral Atıcı, “İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Yetkinlik Beklentisi Rolünün İngiltere ve Türkiye’de Seçilen Bir Araştırma Grubu Üzerinde İncelenmesi”, 2000, s. 87.

³⁸ Fatma Önen ve Aysun Öztuna, “Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenlerinin Öz yeterlik Duygusunun Belirlenmesi”, *Yedi Tepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005.

³⁹ Hatice Kiremit, “Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji ile İlgili Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi*, 2006.

⁴⁰ Tschannen-Moran, Woolfolk, Hoy “Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. Review of Educational Research” 68(2), 1998, s. 202–248.

“Öğretmenlerin öz yeterlik inançları güçlendikçe, öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için çok daha fazla çaba harcayacakları ve kendilerini bu konuda sorumlu hissedecekleri söylenebilir.”⁴¹

“Öz yeterlik inancı yüksek olan öğretmenler, öğretim uygulamalarında farklı öğretim yöntemleri kullanmaya, kullandıkları öğretim yöntemlerini geliştirmek için araştırma yapmaya, öğrenci merkezli öğretim stratejileri kullanmaya ve yaptıkları uygulamalarda araç-gereç kullanmaya eğilimlidirler. Öğretmen öz yeterlik inancının, öğretmenlerin öğretmek için sarf ettikleri çabayı, mesleki hedeflerinin düzeyini ve buna bağlı olarak oluşturacakları hedefleri etkilediği görülmektedir. Öz- yeterlik inancı düşük olan öğretmenlerin, öğretmen merkezli dersler işledikleri ve derslerini ders kitaplarını okuyarak sürdürdükleri görülmektedir.”⁴²

Sonuç olarak yapılan araştırmalara dayanılarak denilebilir ki, öz yeterlik inancı/algısı, sadece öğretmeni değil; onunla birlikte öğretmeni model olarak gören ve davranışlarını sürekli izleyen öğrencileri de etkilemektedir. Bu sebeple, öğretmenlerin sahip oldukları yeterlik düzeyleri açısından, öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

2. Öğretmen Öz-Yeterliği ile İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar

Hamurcu tarafından çalışılan “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimine Yönelik Öz yeterlik İnançları” konulu makalenin problem durumunu “Buca eğitim fakültesinde öğrenci olan sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik öz yeterlik inançları nasıldır?”, sorusu oluşturmaktadır. Öğrencilerin öz yeterlik ölçeğine yönelik verdikleri cevaplar:cinsiyet, okudukları şubeler, liseden mezun oldukları alan gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan bu makale çalışmasında, sınıf öğretmeni adaylarına ‘Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde öz yeterlik inancı ölçeği’ uygulanmıştır. Bu ölçek 121 sınıf öğretmeni adayına uygulanmıştır ve ölçeğin uygu-

⁴¹ F. Bıkmaz, *Öz Yeterlik İnançları*, Deryakulu D., Kuzgun Y., (edt), Eğitimde Bireysel Farklılıklar, Ankara 2006, s. 304.

⁴² Aysun Küçükıylmaz ve Nil Duban, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz- Yeterlik İnançlarının Arttırılabilmesi İçin Alınacak Önlemlere İlişkin Görüşleri”, *Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt III, 2006.

laması sırasında Fen Bilgisi Öğretimi I-II derslerini alan öğrenciler dikkate alınmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik öz yeterliklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet ve okudukları şubelere göre öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Araştırmanın sonunda da Hamurcu'ya⁴³ göre “öğretmen adaylarının, öğrenimleri süresince, fen projeleri, sergileri, fen ve doğa müzelerine geziler gibi ders dışı etkinliklere katılımının sağlanması ve onlara motive edici sözel ve sözel olmayan dönütler verilmesi gerektiği, eğitim fakültelerine öğretim elemanı alınırken ‘öğretmenlik yapma’ koşulu aranmasının uygun olabileceği” önerileri getirilmiştir.

“Ertürk 1970 yılında yaptığı “On yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları” adlı çalışmasında, öğretmenlerin mesleki etkinliklerini değerlendirmek amacıyla 103 ölçüt saptanmış ve bu davranışları anket haline getirmiştir. Ankette 5000’den fazla öğretmenden cevap alınmıştır. Ertürk, bu araştırmanın sonuçlarını 1960 yılında yaptığı araştırma sonuçlarıyla karşılaştırmıştır. Sonuçta öğretmenlerin sahip olduğu, 1960 yılına kıyasla son on yılda istendik öğretmen davranışlarında bir azalmanın olduğunu ortaya koymuştur.”⁴⁴

Umay tarafından yapılan “İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programının Matematiğe Karşı Öz Yeterlik Algısının Etkisi” isimli makale ve sempozyum çalışmasında ilköğretim çalışmasında matematik öğretmenliği programının matematiğe karşı öz yeterlik algısı incelenmiştir. Yapılan bu çalışma deneysel bir çalışma olarak planlanmış ve uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, matematik öğretmenliği lisans programına yeni başlamış olan 1. Sınıf öğrencileri ve mezun durumda olan 4. Sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek araştırmacı tarafından hazırlanmış olup 127 kişiye uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda Umay’a⁴⁵ göre;

⁴³ Hülya Hamurcu, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimine Yönelik Öz yeterlik İnançları”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S. 24, 2006, s. 112-122.

⁴⁴ Gülşah Eroğlu, “Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültelerinden Mezun Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışları ile İlgili Yeterliklerine İlişkin Görüşleri”, *Gazi Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 1999, s. 25.

⁴⁵ Aysun Umay, “İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programının Matematiğe Karşı Öz Yeterlik Algısına Etkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 22, 2002, s. 148-155.

“Yeni yapılanma çerçevesinde oluşturulan İlköğretim matematik Öğretmenliği Lisans Programı Türkiye’deki matematik öğretmeni yetiştirme çalışmaları açısından ilk belirtileri itibariyle olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Ancak bu gelişme uygulama tarzından da kaynaklanmış olabilir. Genel bir yargıya ulaşabilmek için Hacettepe Üniversitesi’nde ortaya çıkan bu durumun diğer üniversitelerdeki programlar için de geçerli olup olmadığının araştırılması gerekir. Tüm üniversitelerdeki aynı adlı anabilim dalı temsilcileri vakit geçirmeden bir araya gelerek deneyimlerini paylaşmalıdır. Bu paylaşımlar ayrıca programın içeriğinin değerlendirilmesi, aksaklıkların saptanması konusunda ışık tutucu olacaktır. Türkiye’de çağdaş matematik öğretimi anlayışına sahip matematik öğretmenlerinin yetiştirilmesi için araştırılması gereken daha pek çok konu önümüzde durmaktadır.”

Usluel ve Seferoğlu tarafından hazırlanan çalışmada “Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojilerini Kullanmada Karşılaştıkları Engeller, Çözüm Önerileri ve Öz Yeterlik Algıları” konulu makalede öğretim elemanlarının bilgi teknolojilerini kullanmada karşılaştıkları sorunlar ve öz yeterlik algıları incelenmiştir. Çalışma Ankara’daki iki üniversitenin eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan 189 öğretim elemanı ile yürütülmüştür. Veriler bir anket ve bilgisayar öz yeterlik inancı ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda Usluel ve Seferoğlu’na⁴⁶ göre; “üniversite öğretim elemanlarının çoğunun BT kullandığı, BT kullanımı konusunda yaşadıkları sorunların, donanım, eğitim yetersizliği ve fiziksel koşullarda yoğunlaştığı görülmüştür. Çalışmada öğretim elemanlarının öz yeterlik inançlarının genel olarak yüksek olduğu ancak BT’nin etkili bir şekilde kullanımı için öğretim elemanlarına uygun ortamların yaratılması gerektiği” sonucuna ulaşılmıştır.

Kahyaoğlu ve Yangın, “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz yeterliklerine İlişkin Görüşleri” isimli makale çalışmasında Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Yapılan bu betimsel çalışmada kendi geliştirdikleri öz

⁴⁶ Yasemin Usluel ve Sadi Seferoğlu, “Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojilerini Kullanmada Karşılaştıkları Engeller, Çözüm Önerileri ve Öz Yeterlik Algıları”, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 3, (6), 2004, s. 143-157.

yeterlik ölçeğini kullanmışlardır. Çalışma, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünden 119, ilköğretim fen bilgisi öğretmenliği bölümünden 46 ve sınıf öğretmenliği bölümünden 165 öğretmen adayı olmak üzere toplam 330 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda Kahyaoğlu ve Yangın'a⁴⁷ göre;

“Öğretmen adaylarının öz yeterlik çalışma sonucun öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Öte yandan, öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile bölümleri arasında fen bilgisi öğretmeni adaylarının lehine anlamlı fark olduğu ortaya çıkmış, öğrenim türüne göre yapılan karşılaştırmada ise ikinci öğretimde okuyan öğretmen adayları lehine anlamlı fark bulunmuştur.”

Yürekli “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematiğe Yönelik Öz yeterlik Algıları ve Tutumları Arasındaki İlişki” isimli yüksek lisans tezinde, sınıf öğretmeni adaylarının matematiğe karşı olan öz yeterlik algılarının bazı değişkenlere göre düzeyinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Denizli Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında eğitim gören 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemini ise bu evrenden seçilen 400 sınıf öğretmeni adayı öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda Yürekli 'ye⁴⁸ göre;

“Sınıf öğretmeni adaylarının matematiğe yönelik öz yeterlik algılarının oldukça gelişmiş ve tutumlarının son derece olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu öz yeterlik algıları ve tutumlarının yaşa, mezun olunan lise türüne, anne baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Öz yeterlik algılarının matematiği yaşam becerilerine dönüştürebilme boyutunda anne eğitim durumuna göre anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan, öz yeterlik algıları cinsiyete ve öğrenim görülen üniversiteye göre farklılaşmazken, tutumların cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sınıf Öğretme-

⁴⁷ Mustafa Kahyaoğlu ve Selami Yangın, “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz yeterliklerine İlişkin Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 15, 2007, s. 73-84.

⁴⁸ Ümmühan Bilge Yürekli, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematiğe Yönelik Öz yeterlik Algıları ve Tutumları Arasındaki İlişki”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, 2008, s. i.

ni adaylarının matematiğe yönelik öz yeterlik algıları ile tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.”

Özdemir, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” konu başlıklı makalesinde sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik inançlarının cinsiyete, öğrenim görülen üniversiteye, öğretim biçimine, mezun olunan liseye, bölümü tercih sırasına, tercih nedenine ve öğretmenliğe yönelik tutuma göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelemeye çalışmıştır. Özdemir’in yaptığı çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2005-2006 yılında Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesinde öğrenim gören 223 sınıf öğretmeni adayları oluşturmuştur. Çalışmada veriler “öğretmen adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz yeterlik inançları” ölçeği ile toplanmıştır. Özdemir’e⁴⁹ göre araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

“Öğretmen adaylarının öğretim sürecinin bazı boyutlarına ilişkin öz yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim görülen branşı tercih sırası, tercih nedeni ve öğretmenlik yapmaya istekli olmaya yönelik tutum değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini, buna karşılık öğrenim görülen üniversite, öğretim biçimi ve mezun olunan lise değişkenlerinin ise öz yeterlik inançlarında anlamlı bir farklılığa neden olmadığı belirlenmiştir.”

Demirel, “Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz yeterlik İnançları”, konu başlıklı makalesinde, sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin karakter eğitimine yönelik öz yeterlik algılarının incelenmesi ve öz yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesini amaçlamıştır. Demirel’in yapmış olduğu bu çalışmanın çalışma grubunu 355 sınıf öğretmeni ve 180 okul yöneticisi oluşturmuştur. Demirel’e⁵⁰ göre araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

⁴⁹ Soner Mehmet Özdemir, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi Dergisi*, S. 54, 2008, s. 277-306.

⁵⁰ Melek Demirel, “Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz yeterlik İnançları”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 37, 2009, s. 36-49.

“Sınıf Öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz yeterlik inançları olumlu düzeydedir. Öğretmenler karakter eğitiminde kendi yetenek ve becerileriyle ilgili olarak (1. Tekil şahısla ifadelendirilen maddelerde daha olumlu yeterlik inancına sahipken; kendileri dışında genel olarak tüm öğretmenlere yönelik olarak ortaya konan durumlarda (3. Tekil şahısla ifadelendirilen maddelerde) daha düşük öz yeterlik göstermişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz yeterlik inançları sadece sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. (4. ve 5. sınıf) Sınıf düzeyinin artması, öğretmenlerin karakter eğitimine ilişkin yeterlik inançlarını olumlu yönde etkilemektedir. Öğretmen ve yöneticilerin karakter eğitimine ilişkin öz yeterlik inançları, karakter oluşturmada, kendi kişisel etkilerine ilişkin algıları (başka bir ifadeyle, öğrencilerin karakterlerini belirlemede kendi yeteneklerine olan güvenleri) ile sınıf dışı faktörlerin etkilerine ilişkin algılarının (başka bir ifadeyle, sınıf dışından gelen olumsuz etkilerin üstesinden gelmede kendi yeteneklerine olan güvenleri) birleşiminden oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre okul yöneticilerinin karakter eğitimine ilişkin öz yeterlik inançları da yüksek düzeydedir. Başka bir deyişle yöneticiler, öğrencilerin karakterlerini yapılandırmada kendi yeterliklerine güvenmektedirler. Karakter eğitimine ilişkin alan yazın, öğretmeni ve okul yöneticilerini gençlerin karakter gelişiminde çok önemli bir etken olarak tanımlamaktadır.”

Ercan, “Sınıf Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri ile Fen Bilgisi Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması” konu başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında; 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin bilimsel işlem beceri düzeylerini ve fen bilgisi öz yeterliklerini ortaya çıkarmak, çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve bilimsel süreç becerileri ile fen bilgisi öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması amaçlamıştır. Ercan’a⁵¹ göre araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

“Öğretmenlerin bilimsel süreç becerisinin orta düzeyde olduğu, kıdem arttıkça BSB düzeylerinin arttığı, genç öğretmenlerin 31 yaş üstü öğretmenlerden ve

⁵¹ Semra Ercan, “Sınıf Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri ile Fen Bilgisi Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, s. iii.

köyde görev yapan öğretmenlerin diğer yerleşim merkezlerinde görev yapan öğretmenlerden daha üst düzeyde bilimsel süreç becerisine sahip olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin cinsiyetleri, okuttukları sınıf düzeyleri, mezun oldukları okulun BSB düzeyleri üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Öğretmenlerin fen bilgisi öz-yeterliliğin ise ele alınan tüm değişken açısından bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Son olarak da sınıf öğretmenlerinin bilimsel süreç becerileriyle fen bilgisi öz yeterlik düzeyleri arasında zayıf düzeyde de olsa anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.”

Aydın, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerinin Çevre Eğitime Yönelik Öz yeterlik İnançları Üzerine Sınıf Düzeyi, Kıdem ve Değer Yönelimlerinin Etkisi” konu başlıklı tez çalışmasında, sınıf öğretmeni adaylarının ve öğretmenlerinin çevre eğitime yönelik öz yeterlik inançları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının ve öğretmenlerinin öz yeterlik inançları, bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Aydın’ın yaptığı çalışmaya, 320 sınıf öğretmeni aday ve 80 sınıf öğretmeni katılmıştır. Aydın’a⁵² göre araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

“Çevre bilimi dersi alan öğrencilerin “Akademik Yetkinlik Algısı ve “Yönlendirebilme Algısı” alt ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları, bu dersi henüz almayan öğrencilere oranla daha yüksektir. Hiçbir öz yeterlik alt boyutu cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Köy öğretmenlerinin “Sorumluluk Algısı” ortalama puanları, il merkezinde çalışan öğretmenlere göre daha yüksektir.”

Türk, “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öz yeterlikleri ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi” konu başlıklı yüksek lisans tezinde, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri ve mesleki doyumları belirlenmeye çalışılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri ve mesleki doyumları bazı değişkenlere göre değerlendirilmiştir. Araştırma İstanbul sınırları içinde bulunan 11 ilköğretim okulunda 207 sınıf

⁵² Neşe Aydın, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerinin Çevre Eğitime Yönelik Öz yeterlik İnançları Üzerine Sınıf Düzeyi, Kıdem ve Değer Yönelimlerinin Etkisi”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. i.

öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Türk'e⁵³ göre araştırmanın sonuçları şu şekildedir:

“Öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin okulda çalışılan yıla göre farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Cinsiyet, yaş, medeni durum, okutulan sınıf, kıdem ve mezun olunan okula göre bir farklılık göstermediği görülmüştür. Mesleki doyum düzeylerinin incelenmesi sonucunda ise sınıf öğretmenlerinin cinsiyete, kıdeme, yaşa, okulda çalışılan yıla, mezun olunan okula ve okutulan sınıfa göre farklılıklar gösterdiği görülmüştür. İlköğretim sınıf öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinin, medeni duruma göre önemli bir farklılık göstermediği görülmüştür.”

Yavuz, “Öğretmen Adaylarının Öz yeterlik Algıları ve Üstbilişsel Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu tez çalışmasında, öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ve üstbilişsel farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 838 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın sonucunu Yavuz⁵⁴ şu şekilde açıklamıştır:

“Öğretmen adaylarının genel öz yeterlik algılarında kendilerini oldukça yeterli düzeyde hissettikleri, üstbilişsel farkındalık düzeylerinin ise yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğretmen adaylarının öz yeterlik algısı ve alt boyutları ile üstbilişsel farkındalıkları ve alt boyutlarında cinsiyet, bölüm, sınıf ve mezun oldukları lise türü demografik özelliklerine ve öğretmenliği tercih etme sebeplerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklar bulunmuştur. Ayrıca genel öz yeterlik düzeyleri ile genel üstbilişsel farkındalık düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.”

⁵³ Ömer Türk, “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öz yeterlikleri ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008, s. ix.

⁵⁴ Dursun Yavuz, “Öğretmen Adaylarının Öz yeterlik Algıları ve Üstbilişsel Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. iii.

Korkut, “Sınıf öğretmenlerinin Öz yeterlik İnançları ile Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki” konu başlıklı tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişkiyi belirtmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda sınıf öğretmenleri için öz yeterlik algı ölçeğini ve sınıf yönetimi beceri algı ölçeğini kullanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, burdur ili ve ilçelerinde görev yapan 401 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunu Korkut⁵⁵ şöyle açıklamıştır:

“Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının, “oldukça yüksek” düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları cinsiyet ve okulların buldukları yerleşim yerlerine göre farklılık göstermekle birlikte deneyim sürelerine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri “plan program etkinlikleri ve fiziksel düzen” boyutundaki algılarının “iyi” düzeyde olduğu, “öğretmen-öğrenci ilişkisinin düzenlenmesi ve zaman kullanımı” ile “sınıf içi etkileşim ve davranış düzenlemeleri” boyutlarındaki algılarının da “çok iyi” düzeyde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin bütün boyutlarındaki algıları cinsiyete göre farklılaşmamakla birlikte deneyim sürelerine ve okulların buldukları yerleşim yerlerine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi becerilerinin tüm boyutları arasında orta düzeyde, olumlu ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.”

Şahin: “İlköğretim sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Öz Yeterlik Algılarının ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi” konu başlıklı tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin, öğretim stili tercihlerinin, cinsiyetlerinin mesleki kıdemlerinin, öz yeterlik algılarının ve özyönetimli öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin mesleki yeterlikleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın

⁵⁵ Kübra Korkut, “Sınıf Öğretmenlerinin Öz yeterlik İnançları ile Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. 4.

çalışma grubunu Bursa’da görev yapan 50 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarını Şahin⁵⁶ şu şekilde açıklamıştır:

“Tüm mesleki yeterlik boyutlarında sınıf öğretmenlerinin daha çok “orta düzey” mesleki yeterliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin sahip oldukları “orta düzey” yeterlikler içerisinde “Materyal Hazırlama” ve “Bireysel Farklara Göre Öğretimi Çeşitlendirme” boyutları ön plana çıkmıştır. Öğretmenlerin yüksek düzey yeterliklerinin daha fazla “Ders Planı Hazırlama” boyutunda toplandığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte “Ders Dışı Etkinlik Düzenleme boyutu bakımından öğretmenlerin yarısının “düşük düzey” mesleki yeterliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki yeterlik puanları ile cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bununla birlikte ilköğretim sınıf öğretmenlerinin, mesleki yeterlik puanları ile özyönetimli öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin öğretim stili tercihlerine göre mesleki yeterlik puanları arasında ise sadece uzman öğretim stili lehine anlamlı farklılık belirlenmiştir. Öğretmenlerin, uzman öğretim stili tercihlerine göre, öğrenme ortamı düzenleme, ders planı hazırlama ve materyal hazırlama boyutlarında, otorite öğretim stili tercihlerine göre ise sadece ders planı hazırlama boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin özyönetimli öğrenmeye hazırbulunuşluk ve öz yeterlik puanları ile mesleki yeterlik puanları arasında yüksek düzey bir ilişkinin olduğu tespit edilirken, sadece uzman öğretim stilini tercih edişleri bakımından orta düzey bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kişisel model, otorite, temsilci, kolaylaştırıcı öğretim stilleri ile özyönetimli öğrenmeye hazırbulunuşluğunun mesleki yeterlik puanlarının yordamadığı tespit edilirken, uzman öğretim stili ile öz yeterlik algılarının, mesleki yeterliğinin anlamlı bir yordayıcısı olup %45’ini açıkladığı belirlenmiştir.”

⁵⁶ Ersin Şahin, “İlköğretim sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Öz Yeterlik Algılarının ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi”, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretimi Doktora Programı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010, s. iii.

Arkan, “Sınıf Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerisini Kazandırmaya Yönelik Öz yeterlikleri ile İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki” konu başlıklı tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerisini kazandırmaya yönelik öz yeterlik algılarının, öğrencilerin problem çözme becerileriyle olan ilişkisini açıklamak istemiştir. Araştırmanın sonuçlarını Arkan⁵⁷ şöyle açıklamıştır:

1. Yapılan geçerlik ve güvenirlik hesaplamalarına göre “Öğretmenler İçin Problem Çözme Becerisini Kazandırma Öz Yeterlik Ölçeği” 4 faktörden oluşan, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.
2. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde problem çözme becerisini kazandırmaya yönelik öz yeterlikleri yüksek düzeydedir ve cinsiyete, okuttukları sınıf düzeyine, mesleki kıdeme göre anlamlı olarak farklılaşmazken; öğrenim durumuna ve probleme dayalı öğrenmeye yönelik teorik bilgisi olma durumuna ve probleme dayalı öğrenmeyi derslerinde kullanma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.
3. Öğrencilerin problem çözme becerisine sahip olma düzeylerini belirlemek amacıyla hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine göre öğrenciler kendilerini yüksek düzeyde problem çözebilir olarak algılamaktadır. Öğrencilerin problem çözme becerisine sahip olma durumları cinsiyete, ailede öğretmen olma durumuna, okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşmazken; sınıf düzeyine ve sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.
4. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde problem çözme becerisini kazandırmaya yönelik öz yeterlikleri ile 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin bu beceriye sahip olma düzeyleri arasındaki ilişki durumunu belirlemek amacıyla yapılan pearson çarpım momentler korelasyon analizine göre aralarında anlamlı ve negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur.

⁵⁷ Kader Arkan, “Sınıf Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerisini Kazandırmaya Yönelik Öz yeterlikleri ile İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s. v.

Genel anlamda, eğitim düzeyi için düşünüldüğünde; incelenen öz yeterlik algılarıyla ilgili çalışmaların çoğunda, sınıf öğretmeni adayları incelenmiştir. Yapılan çalışmaların çoğunda da benzer ölçekler kullanılmıştır.

“Literatür incelendiğinde öğretmen yeterliği alanında en çok kabul gören ölçeğin Gibson ve Dembo tarafından 1984 yılında geliştirilen ölçek olduğu söylenebilir. Ancak bu ölçek öğretmen yeterliğini genel anlamda ölçmektedir. Riggs ve Enoch ise 1990 yılında daha spesifik olarak sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik ölçeğini geliştirmişlerdir.”⁵⁸

Yapılan çalışmaların çoğunlukla sınıf öğretmeni adaylarına yönelik olması, sınıf öğretmeni olarak çalışan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının daha geniş bir şekilde incelenmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile ilgili çalışmalar çoğaldıkça, onların bu mesleği yapabileceklerine yönelik inançlarının da daha net bir şekilde ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Hatta sınıf öğretmenlerinin genel anlamda öz yeterlik düzeylerinin dışında, özel eğitim gerektiren derslerin ve programlarında öz yeterlik algı düzeyleri incelenmeli ve araştırılmalıdır.

E. Tutum

1. Tutum Kavramı

Davranışlarımızın temelinde yatan ve onları etkileyen tutumun birçok tanımı yapılmıştır. “Bireyler genellikle çevrelerinde oluşan olaylara belirli anlamlar yüklemektedirler. Bu anlamları kazanılmış bireysel deneyimler olarak yansıtmaktadırlar. Bu deneyimler sonucunda inançlar ve yaklaşımlar şekillenmektedir. Bu inanç ve yaklaşımlar tutum olarak adlandırılmaktadır.”⁵⁹

“Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal konu, obje ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel,

⁵⁸ Bıkmaz, 2004.

⁵⁹ Kürşat Yenilmez ve Nilüfer Özabacı, “Yatılı Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Matematik ile İlgili Tutumları ve Matematik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 14, 2003, s. 132-146.

duyuşsal ve davranışsal bir tepki, bir ön eğilimdir.”⁶⁰ Smith (1968)’in klasikleşmiş ve günümüzde de sosyal psikologlar tarafından kabul gören tanımına göre; ‘tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir.”⁶¹

“Katz, tutumu bireyin çevresindeki bir simgeyi, bir nesneyi ya da bir olayı olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirme eğilimi; Kolasa, öğrenilmiş tercihlere dayanarak tepki gösterme öneğilimi; Lambert, bireyin insanlar, gruplar, sosyal konular ve daha genel olarak herhangi bir çevresel olayla ilgili örgütlenmiş ve tutarlı bir düşünce, duygu ve tepki biçimi; Maier, tutumu danışma çerçevesi biçiminde tanımlayarak belirli kanılar belirli kanılar oluşturma öneğilimini temsil ettiğini söylemiş bireylerin gerçek olaylarla algılamalarını etkileyen genel bir duygusal temel olan tutumlara dayalı olarak çevremizdeki olayları değerlendirip ve tepki gösterdiğimizi ifade etmiştir.”⁶²

Sheriff (1969), bilişsel, güdüsel ve davranışsal bir dizge olarak tutumun, bireyin dünya hakkındaki sürekli ya da geçici varsayımlarını, diğer kişilerden beklentilerini, kendi gibi insanlara farklı olanlar arasındaki değişiklikleri, değer ve bakış açılarını, neyin doğru neyin yanlış olduğuna ve neye uzak kalınıp kaçınılmasına dair duygu ve inançları içerdiğini söyler. Bireyin bir takım tutumları, benlik bilinci kavramı içine neleri dâhil ettiğini, neleri dışarıda bıraktığını, bazıları ise nelerden etkilendiğini gösterir.”⁶³

“Anderson’a göre tutum, özel bir nesneyle karşılaşıldığında, uygun olan ve olmayan tarzda tepki vermek için bireyin eğilimli olmasını ya da hazırlanmasını sağlayan, orta düzeyde yoğunluğu olan heyecandır. Diğer pek çok psikolojik değişken gibi (zekâ, güdü vb.), bileşik, doğrudan gözlenemeyen, gözlenen bazı davranışsal göstergelerle yordanan kuramsal bir değişkendir.”⁶⁴

⁶⁰ Metin İnceoğlu, *Tutum Algı İletişim*, Ankara 1993, s. 15.

⁶¹ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10. bs., İstanbul 1999, s. 102.

⁶² İnceoğlu, s. 13.

⁶³ Veysel Batmaz ve Galip İsen, *Ben ve Toplum*, İstanbul 2002, s. 279.

⁶⁴ Adnan Erkuş, *Psikometri Üzerine Yazılar*, Ankara 2003, s. 151-153.

“Allport’a göre tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur.”⁶⁵

Tutum için yapılmış tanımlara bakıldığında hepsinde göze çarpan, bireyin çevresinde meydana gelen toplumsal olgulara karşı bir öneğiliminin olmasıdır. Buna göre denilebilir ki tutum aslında toplumsal olgularla meydana gelmektedir. Yapılan tanımların diğer bir ortak noktası ise, bireyin bu toplumsal olgulara bir tepki davranışı şeklinde cevap vermesi diyebiliriz.

2. Tutumların Öğeleri

“Bireyin duygu, düşünce ve davranış eğilimlerini birbiriyle uyumlu kılarak etkileyen tutum kavramının öğelerini, genellikle birbiriyle ilişkili olan bilişsel, duygusal, davranışsal olmak üzere üç faktörle açıklayabiliriz. Bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeler yerleşmiş ve güçlü tutumlarda eksiksiz olarak yer alır.”⁶⁶ “Bu varsayım göre bireyin bir konu ile ilgili bildikleri o konuya olumlu bakmasını gerektiriyorsa (bilişsel öge), birey o konuya ilişkin olumludur (duygusal öge). Bunu sözleri ya da davranışları (davranışsal öge) ile gösterir.”⁶⁷

a) Bilişsel Öge

“Kişinin tutum konusu hakkında oluşturduğu inançlarıdır. Örneğin: bir öğrenci sürekli matematikten düşük not alıyorsa, bu öğrenci ya ‘matematiği öğrenemediği (yapamadığı)’ ya da ‘matematik öğretmenin düşük not verdiği’ inancını oluşturmaktadır. Yine basın-yayında bazı kişiler hakkında yazılan makaleler, haberler, çıkarılan asıllı/asılsız dedikodular da o kişi hakkında olumlu veya olumsuz bilişsel tutum oluşturmak içindir. Ayrıca, bilimsel, gerçek ve tutarlı bilgiler vermek suretiyle de daha sağlıklı ve olumlu tutumlar oluşturulabilir.”⁶⁸

⁶⁵ Mete Alım ve Ünsal Bekdemir, “Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 172, 2006, s. 263-275.

⁶⁶ Kağıtçıbaşı, s. 104.

⁶⁷ İnceoğlu, s. 15.

⁶⁸ Salih Yıldız, “Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Dershane Öğrencilerinin Matematik Dersine Karşı Tutumları”, *Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2006, s. 10.

“Bilişsel öge kısaca, bir inanç ifadesinin kabul edilmesidir; yani, tutum nesnesi hakkındaki inançlarımızı içerir. Bir nesneye karşı olumlu veya olumsuz tutum varsa, o nesne hakkında olumlu veya olumsuz inanç da olacaktır.”⁶⁹

b) Duyuşsal Öge

“Tutumların duygusal ögesi, bireyin tutuma konu olan olay ve objelere karşı heyecanını içermektedir. Tutuma süreklilik kazandıran, tutumun itici veya şekillendirici olan yönü bu duyuşsal ögesidir.”⁷⁰ “Bireyin değerler sistemi ile yakından ilişkili olan duyuşsal ögenin, sosyal bakımdan değeri ile birey için ifade ettiği değer farklı olabilir. Bilişsel olarak bir toplumsal olaydan hoşlanması gerektiğini bilen birey, buna rağmen olaya karşı olumsuz tutum geliştirebilir.”⁷¹

c) Davranışsal Öge

“Kişinin inanç ve bilgileri sonucunda ortaya çıkan yargısı onu bir objeye karşı olumlu ve olumsuz harekete eğilimli hale getirecektir. İşte bu son oluşum, tutumun davranış faktörüdür. Eğer birey herhangi bir objeye karşı olumlu bir tutuma sahip ise o objenin gereği doğrultusunda davranmaya hazır olacaktır.”⁷²

3. Tutumların İşlev ve Özellikleri

İsen ve Batmaz’a⁷³ göre tutumlar, bireyin kişilik yapısı içinde önemli işlevlere sahiptir. Bu işlevler şunlardır:

1. Tutumun yararçı işlevi: Tutumlar, birey için bir araç görevi görürler; bireylere yarar sağlayan, onlara içinde yaşadıkları toplumsal koşullar ile bir uyum kazandıran bilişsel özelliklere sahiptirler.
2. Tutumun benliği koruma işlevi: Tutum, bir savunma mekanizması gibi benliği koruyucu bir işlev görür. Bireyin kişiliğini koruyan ve emel değerlerine

⁶⁹ Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, 2.bs., Ankara 2005, s. 75.

⁷⁰ İlhan Erdoğan, *İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış*, İstanbul 1999, s. 366.

⁷¹ İnceoğlu, s. 15-16.

⁷² Nurcan Üstündağ, “Müfredat laboratuvar Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Bilgisayar Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001.

⁷³ İsen ve Batmaz, s. 263-266.

yönelik her türlü tehdidi önlemeye yarayan bir yapıya sahiptir. Birey, doğal olarak, benliğini koruyan tutumlar geliştirme eğilimi içindedir.

3. Tutumun benlik açıklayıcı işlevi: Tutumlar, psikolojik kimliğe ilişkin değerleri açıklayıcı özelliklere de sahiptir. Birey, kendisini öz değerleri açısından ifade etmesini ve görmek istediği biçimde algılamasını sağlayan tutumlar da geliştirmektedir. Bu işlevi gören tutumlar, bireyin benlik kimliğini tamamlar ve güçlendirirler.

4. Tutumun bilgi kazandırma işlevi: tutumlar, bireylerin dünyayı algılamalarında bazı temel ölçütler geliştirebilmelerini sağlayan bir bilgilenme gereksinimi yaratma işlevine de sahiptirler. Birey, karmaşık bir nitelik taşıyan evreni, insan ilişkilerini ve dışındaki dünyayı, ancak zihninde düzenli bir biçime sokarak anlayabilir.

Tutumun işlevleri düşünüldüğünde, birey kendisine sağladığı yarara göre bir başka tutuma geçebilir. Yani bireyin, toplumsal olgulara tepki verme öneğilimini kendisine sağladığı yarara göre tercih ettiği söylenebilir.

Tutumun işlevleri göz önünde bulundurulduğunda, Kağıtçıbaşı'na⁷⁴ göre tutumlarla ilgili olarak bazı özellikler şu şekildedir:

1. Tutumlar doğuştan gelmez sonradan yaşanarak kazanılır. Tutumlar yaşantılar yoluyla öğrenilmiştir.
2. Tutumlar geçici değildirler belirli bir süre devamlılık gösterirler. Yani bireyler yaşamlarının belli dönemlerinde aynı düşünceye sahip olurlar.
3. Tutumlar, birey ve obje arasındaki ilişkide bir düzenlilik olmasını, öğrenme sürecinde derece derece biçimlendiğinden, insan çevresini anlamasını kolaylaştırırlar.
4. İnsan-obje ilişkisinde tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar.
5. Bir objeye ilişkin olumlu ya da olumsuz bir tutumun oluşması, ancak o objenin başka objelerle karşılaştırılması sonucu mümkündür.

⁷⁴ Kağıtçıbaşı, s. 84-85.

6. Kişisel tutumlar gibi toplumsal tutumlarda vardır.
7. Tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir. Tutumlar tepkide bulunmaya ilişkin bir eğilimdir.
8. Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir.

4. Tutumların Oluşumu

“Tutumlar doğuştan getirilmemekte, sonradan kazanılmaktadır.”⁷⁵ “Dolayısıyla, tutumların oluşmasını sağlayan birçok dışsal etmen bulunmaktadır. Bireyin çevresindeki uyarıcılarla ya da bireylerle olan etkileşimleri ve edindiği deneyimler sonucunda tutumları değişmekte ya da yeni tutumlar edinebilmektedir.”⁷⁶ “Tutumların oluşumu ya da değişikliği kendi kendine gerçekleşen bir süreç değildir. Tutumların oluşmasında ve değişmesinde kişiler arası ilişkiler, grup ilişkileri önemli ölçüde etkiliyken, bunların yanı sıra yaşantı yoluyla edinilen tecrübelerin de katkısı büyüktür.”⁷⁷ “Doğumdan ergenlik dönemine kadar çocukların tutumları tamamen anne-babaları tarafından şekillendirilmektedir. Çocuklar büyüdükçe anne-babaların tutumlar üzerinde etkisi azalmakta ve diğer sosyal etkenlerin rolü giderek artmaktadır.”⁷⁸ “Tutumların belirlenmesinde ve olumsuz tutumların değiştirilmesinde eğitim önemli bir araçtır.”⁷⁹ “Zira tutumlar öğrenme esnasında ortaya çıkan duygularla başa çıkma ve kontrol altına alma ile ilgili olup insan davranışlarına yön vermede önemli bir role sahiptir. Dolayısıyla, anne-babadan sonra öğretmenlerin tutumları öğrenciler üzerinde büyük bir etkiye sahiptir ve onların tutumlarının gelişmesine yön vermekte-

⁷⁵ Ali Rıza Erdem, Kudret Gezer, Hulusi Çokadar, “Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi, Cilt 1, 2005, s. 471-477.

⁷⁶ Burcu Bütün Kuş, “Öğretmenlerin Bilgisayar Öz yeterlik İnançları ve Bilgisayar Destekli Öğretime Yönelik Tutumları”, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005, s. 23.

⁷⁷ Mine Bodur, “Eğitim Fakültesi Programlarının Farklı Lise Çıkışlı Öğrencilerin Öğretmenlik tutumlarına Etkisi”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. 30.

⁷⁸ Erdem, s. 471-477.

⁷⁹ Aykut Emre Bozdoğan ve Necati Yalçın, “İlköğretim 6., 7., ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Derslerindeki Fizik Konularına Karşı Tutumları”, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, S. 1, 2005, s. 241-247.

dir.”⁸⁰ “Bir değer ve inanç sistemine bağlı olarak oluşan tutumların olumlu ya da olumsuz olması mesleki performans açısından oldukça önemlidir.”⁸¹ Bu nedenle eğitimi kaliteli hale getirilmesi öğretmenlerin ve buna bağlı olarak öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerinin etkili olacağı düşünülmektedir.

5. Tutum ve Davranış

Bireylerin, toplumsal olgulara göre tepki vermek için gösterdiği öneğilime tutum denildiği daha önce de belirtilmiştir. Tutum için yapılan birçok araştırmada tutumun, bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda, bilişsel, duygusal ve davranışsal öğeleri ile birlikte değişiklik gösterebileceği ifade edilmiştir. Yapılan bu araştırmalarda tutumların değişmesiyle bireylerin göstereceği davranışında değişeceği ortaya çıkarılmıştır. “Ancak, tutum-davranış tutarsızlığını ortaya çıkaran araştırmalardan sonra, çok sayıda sosyal psikolog, tutumların neden her zaman davranışları belirleyemediği, üzerine araştırma yapmıştır ve hangi koşullar altında tutumların davranışları belirleyebileceğine bakmışlardır.”⁸² Tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi belirleyen etmenler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

1. Çevresel Etmenler: Çoğu kez açık ve net bir tepki, hem bireyin kendi tutumunun hem de sosyal çevrenin denetim etkisi altındadır. Eğer sosyal çevrenin denetimi baskıcı ise tutumun tepkiye desteği azalır. Bu nedenle de tutum ve davranış arasındaki ilişki de azalır.
2. Tutum Dışı Etmenler: Ölçme yöntemlerinin uygulandığı ortamlar, bireyde sosyal beğenirliği ön plana çıkartan tepkilere yol açıp bireyin kişisel tutumunu yansıtmayabilir.

⁸⁰ Doğan, “Eğitim Fakültelerinde Okuyan Aday Öğretmenlerin Matematiğe Karşı Tutumları”, IV. Fen Bilimleri Eğitim Kongresi Hacettepe Üniversitesi, 2001, s. 551-555.

⁸¹ Süleyman Sadi Seferoğlu, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutumları”, XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Gazi Üniversitesi, Cilt 1, 2004, 413-423.

⁸² Kağıtçıbaşı, s. 109.

F. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Tutumla İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar

1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum

“Reid’e göre etkili öğretmenler ilgili literatür, öğretmen için etkili olmanın, üçüncü taraflara ve kendine hesap vermeyi gerektirdiğini ortaya koymaktadır.”⁸³ “Öğretmen kişiliği, onun felsefesi ve yetişmesi yanında bir diğer önemli özelliktir. Bundan dolayıdır ki öğretmen kişiliği en çok araştırılan konulardan bir olmuştur.”⁸⁴ Bu araştırmaların temelinde de öğretmenin kişiliğinin, öğrenci başarısına olan etkilerinin olmasıdır.

“Öğretim ortamında öğretmenin kişiliğini oluşturan çeşitli davranışların, öğrenci üzerinde önemli etkileri olduğu araştırmacılarla kanıtlanmış bir gerçektir. Kişiliği oluşturan en temel özellik, tutumlar ve benlik algısıdır. Kişiliği oluşturan çeşitli özellikler içinde ‘tutumlar’ öğretmenlerin öğrencilerini en çok etkileyen özellikleridir.”⁸⁵ “Öğretmen, sınıf atmosferi içinde, bir yandan öğrencileri gerekli bilgi ve beceriler ile donatmaya çalışırken, diğer yandan, öğretmen öğrenciye yönelik tutumları ile öğrenciyi etkilemektedir.”⁸⁶

“Öğretmenin değerleri, tutumları, deneyimleri kısaca davranışları bütünüyle öğrencilerini, toplumu, kendi mesleki geleceğini ve meslektaşlarını etkiler ve doğal olarak onlardan da etkilenecek kişisel ve mesleki varlığını biçimlendirir.”⁸⁷

“Sınıf atmosferi, öğretmenlere karşı genel tutumları ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına rağmen paylaştıkları sınıfı içine alan bir ifadedir. Tutumların gelişmesi sınıftaki sosyal ilişkilerin sonucunda mümkün olmaktadır.”⁸⁸ “Öğretmenin sınıf öğre-

⁸³ Ali Balcı, *Etkili Okul ve Okul Geliştirme Kuram Uygulama ve Araştırma*, Ankara 2001, s. 173.

⁸⁴ Nezihe Özgür, “Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum”, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi*, 1994, s. 25.

⁸⁵ Tanju Gürkan, *İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları ile Benlik Kavramları Arasındaki İlişki*, Ankara 1993, s. 7-9.

⁸⁶ Esra Karahan, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Tutumları Açısından İncelenmesi”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2003, s. 95.

⁸⁷ Mürüvvet Bilen, “Eğitimde Verimliliğe Öğretmenin Kişilik Özelliklerinin Etkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 8, 1992, s. 27-30

⁸⁸ Leyla Küçükahmet, *Eğitim Programları ve Öğretim*, Ankara 1997, s. 191.

timinde öğrenciye yönelik tutumları, ders dışında öğrencileri ile ve onların velileri ile olan ilişkileri, öğrenci tutumunu büyük ölçüde etkiler. Eğer öğrenci ve öğretmen arasında olumlu ilişkiler gelişirse, öğrenci gelecekteki yetişkinlerle ilişkilerinde olumlu tutum içinde olur.”⁸⁹

“Öğretmenlerin sınıf içerisindeki davranışları, öğrencilerle iletişimi, tutumun devamlılığı ve düzenliliğini etkilemektedir. Coşku, konu alanında uzmanlık, canlılık, öğrenciye değer verme, onlara dostça davranma esneklik özellikleri taşıyan ve o doğrultuda davranan öğretmenlerin olumlu sınıf çevresinin yaratılmasında önemli katkıları olacaktır.”⁹⁰

“Öğretmenin bireysel farklılıkları, öğretmenlerin eğitim-öğretime ilişkin duyguları, düşünce ve uygulamaları arasında farklılığa yol açtığı bilinen bir gerçektir. Bir başka deyişle öğretmenlerin öğrencilere karşı olumlu ya da olumsuz tutumlarının temelinde sahip olduğu kişilik özellikleri ve almış olduğu eğitim etkinlikleri gelmektedir.”⁹¹

Öğretmenlerin mesleki tutum ve davranışları üç grupta toplanabilir bunlar şu şekildedir:

a) Otoriter Tutumlar

“Otoriter öğretmenler, öğrencilerine güvenmezler, onların düşüncelerine hiç önem vermezler, sınıfta serbest bir tartışma ortamı yaratmazlar, aksine baskı ve çekişkenlik havası yaratırlar. Kendilerine yöneltilen eleştirilere şiddetle tepki gösterirler. Daima öfkeli ve titiz tutum içindedirler. Değerlendirmelerinde subjektif davranırlar.”⁹² “Öğretmenler, sürekli verdikleri emir ve talimatlarla, öğrencilere sordukları sorularla, uzun konuşmalarla, devamlı yaptıkları eleştirilerle ve cezalarla sıkı bir kontrol sağlamaktadırlar.”⁹³

⁸⁹ Gülten Ülgen, *Eğitim Psikolojisi Birey ve Öğrenme*, Ankara 1995, s. 93.

⁹⁰ Babacan, “Öğretmenlerin Öğrencilerine Yönelik Tutumları ve Güdü”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 1999, s. 5.

⁹¹ İlhami Fındıkçı, “Öğretmenlerin Disiplin Konusundaki Tutumları”, *Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Araştırmalar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri*, 1991, s. 92-93.

⁹² Ferhan Oğuzkan, *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*, Ankara 1985, s. 63.

⁹³ Nezehat Güçlü, “Öğretmen Davranışları”, *Milli Eğitim Dergisi*, 2000, s. 21.

“Öğrencilerle kurdukları ilişkilerde serttirler. Dersin tek yöneticisidirler. Dersin hazırlanışı ve yürütülmesinde tek sorumludurlar. Ders sırasında izinsiz hiçbir şey yaptırmaz ve kayıtsız şartsız itaat isterler. Dersi yürütebilmek için sık cezalandırma, kırık not verme, sınıfta bırakma, dövme ve disipline verme gibi tehditlere başvurur.”⁹⁴ “Öğrencileriyle ilişkileri resmidir. Yalnızca öğrencilerin bilgi kazanmasını ister. İlkeleri sabit, programa ve inceleme konularına sıkıca bağlıdır. Sert değerlendirme yapar, davranışları kibirlidir.”⁹⁵

“Derse ilişkin bütün ilkeler önceden belirlenmiştir. Öğretmen nerede öksüreceğini dâhil planlamıştır. Öğrencini rastgele soru sorarak dersi bölmesi, sınıftan ‘çıt’ çıkmaması, öğrencilerin birbirleriyle karşılaştırılması, haddinin bildirilmesi, fiziksel cezaya başvurulması vb. davranışlar bu kapsamda değerlendirilir.”⁹⁶

“Öğretmenle öğrencinin dünyası ayrı ayrıdır. Sınıfla resmi hava yaratan öğretmen, böylece ders dışında öğrencilerin sorunları ile uğraşmaktan kurtulmuş olur.”⁹⁷

Tezcan’a⁹⁸ göre otoriter öğretmen tutum ve davranışlarının öğrencilerin davranışlarına yansımaları şu şekilde olur:

1. Öğretmenin dersteki zorlaması kalkınca öğrenci kendisini bir disiplinsizlik içinde bulur.
2. Öğrenci düşündüğü gibi davranmadığı için bir kişilik çatışması içine düşer.
3. Öğrencide sorumluluk duygusu gelişmez. Çünkü dersin hazırlanmasında ve yürütülmesinde aktif olarak yer almaz.
4. Öğretmenin bireysel olarak övmesi ve yermesi yüzünden, öğrenciler arasında kıskançlık ve çatışma ilişkileri ortaya çıkar.

⁹⁴ Ertuğrul, s. 70.

⁹⁵ Adil Türkoğlu, “İyi Öğretmen Kimdir”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, 1988, s. 130-131.

⁹⁶ Coşkun Bayrak, “Modern Eğitimde Öğretmen Profili”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1999, s. 92-95.

⁹⁷ İbrahim Başaran, *Eğitim Psikolojisi*, Ankara 2000, s. 205.

⁹⁸ Mahmut Tezcan, *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara 1988, s. 401.

5. Öğrenci de bağımsız düşünme, araştırma karar verme özellikleri gelişemez. Çünkü derse katılımı aktif değildir.
6. Ders zorlamayla yürüdüğü için anlamaktan çok ezber hâkim olur.
7. Öğrencide derse soğukluk gelişir, bir an önce bitmesini ister.

b) İlgisiz Tutumlar

“İlgisiz tutum içindeki öğretmenler pasiftirler. Pasif öğretmenler öğrencileriyle yakından ilgilenmez, öğrencilere rehberlik etmezler. Onlara yardım için yeterli çabayı göstermezler. Karasız ve hareketsizdirler. Çalışmalarında amaçsızlık ve plansızlık görülür. Değerlendirmelerinde tutarsızdırlar. Öğrenciler arasında huzursuzluk ve karasızlık ortamı yaratır.”⁹⁹

Tezcan’a¹⁰⁰ göre umursamaz, ilgisiz öğretmen tutumlarının öğrenciler üzerindeki yansımaları şu şekildedir:

1. Öğrenci derste istediğini yapmakta serbesttir.
2. Derste belli bir amaca yöneltilmeyen öğrenci hayatta da belli bir amaca yönelemez.
3. Derste disiplinli davranmadığı için hayatta da bunu sürdürür ve kendini disipline edemez.
4. Öğrenciler amaçsız olduklarından sınıfta öğrenme ve çalışma atmosferi zayıf, motivasyon düşüktür.
5. Sınıfta herkes kendi bildiğini ve istediğini yaptığında farklı isteklerin olması durumunda öğrenciler arasında sık sık çatışma çıkar.

⁹⁹ Oğuzkan, s. 63.

¹⁰⁰ Tezcan, s. 401-402.

c) Demokratik Tutumlar

“Demokratik öğretmen, öğrenciler arasında ayırım yapmayan, öğrencilere eşit davranan, onların ferdi farklılıklarını bilen sınıfında tatlı sert olan, dayak atmayan, tehdit etmeyen, zamanı iyi kullanan, öğrenciyi objektif değerlendirendir.”¹⁰¹ “Demokratik öğretmen daima üzüntü ve gerginleri hisseder ve bu durumu en asgari düzeye indirir. Öğrencilerin ayrı ayrı bireyler olduklarını ve her birinin bireysel ihtiyaçları olduğunu bilir ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlar. Eleştirmekten ziyade ödüllendirmeye önem verir.”¹⁰²

“Demokratik bir sınıf ortamında, öğrenciler sınıf kurallarının belirlenmesinde söz hakkına sahiptir. Öğretmen, öğrencilerinin görüşlerini alır, yapılacak işler konusunda onlarla uzlaşır, çalışma düzenlerini seçme hakkını tanır.”¹⁰³

Demokratik öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrenciler üzerindeki yansımaları Tezcan¹⁰⁴ şu şekilde açıklamıştır:

1. Öğrenci, kendi başına araştırma ve karar verme alışkanlığını kazanır.
2. Anlayarak öğrenir ve öğrenilenler kalıcı nitelikte olur.
3. Öğrencinin aktif olarak derse katılmasına, derse ilişkin değerleri kendisinin belirlemesi ve bu değerlere gönüllü olarak uymasına bağlı olarak gerçek disiplin duygusu gelişir.
4. Öğrenciler arasındaki ilişkiler, kıskanmaktan çok yardımlaşma biçimindedir.
5. Derse katılımdaki aktiflikten dolayı sorumluluk duygusu gelişir.

¹⁰¹ Aşkın Asan, “Fen ve Sosyal Alanlarda Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları”, Eurasian Journal of Educational Research, 7 (1). 2002, s. 15.

¹⁰² Şaban Çetin, “İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma”, *Milli Eğitim Dergisi*, 2001, s. 20.

¹⁰³ Hüseyin Başar, *Sınıf Yönetimi*, İstanbul 1999, s. 67.

¹⁰⁴ Tezcan, s. 114-115.

2. Tutumla İlgili Yapılmış Olan Çalışmalar

Derman, “Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” konulu doktora tez çalışmasında kimya öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarını ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli benimsenmiştir; araştırmanın verileri değişkenlere göre incelenmiştir. Bu çalışmada kimya öğretmeni adaylarının öz yeterliklerini ölçmek için ‘Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği’; öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek için ise ‘Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği’; öğretmen adaylarının kişisel bilgilerine yönelik kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Öğretmen adaylarına uygulanan ölçeklerin analizi sonucunu ise Derman¹⁰⁵ şöyle açıklamıştır:

“Kimya öğretmeni adaylarının öz yeterlik algılarında ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında bazı değişkenler açısından .05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Kimya öğretmeni adaylarının, mesleki bilgi ve becerilerine yönelik yeterlik algılarıyla ilgili frekans ve yüzde değerleri tespit edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler, nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Görüşme verilerinin geçerliğini arttırmak için görüşme yapılan kimya öğretmeni adaylarına ait öğretmenlik uygulaması ders gözlem formları da değerlendirilmiştir.”

Saracaloğlu, “Fen ve Edebiyat Fakülteleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, konulu bildirisinde, Fen ve Edebiyat fakülteleri öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmış ve bu tutumlar bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan bu araştırmanın sonucunu Saracaloğlu¹⁰⁶ şu şekilde açıklamıştır: “öğretmenlik formasyonu kurslarının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmede etkili olmadığı görülmüştür.”

¹⁰⁵ Ayşe Derman, “Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kimya Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007, s. ii.

¹⁰⁶ Asuman Seda Saracaloğlu, “Fen ve Edebiyat Fakülteleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, 1. Eğitim Kongresi Bildirileri, 1991, s. 565-569.

Çapa ve Çil, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” konu başlıklı makale çalışmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmış ve bu tutumlar bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarını Çapa ve Çil¹⁰⁷ şu şekilde açıklamışlardır:

“Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete ve ÖSYS’deki tercih sırasına göre farklılık göstermediği, sevmeye, saygı ve kendine güven alt boyutlarına göre kız ve erkek öğrencilerde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Sevmeye ve saygı boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ve kendine güven boyutunda ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.”

Çetinkaya, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, konulu yüksek lisans tez çalışmasında Türkçe öğretmeni adaylarının genel yeterlik alanlarının belirlenmesi ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma genel tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ‘Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği’ ve ‘Öğretmen Yeterlilik Ölçeği’ kullanılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunu Çetinkaya¹⁰⁸ şöyle açıklamıştır: “Öğretmenlik mesleğine karşı kendilerini hazır hissedendenlerin aynı zamanda öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla doğru orantılı olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlara sahip olanların öğretmenlik mesleğine karşı kendilerini hazır hissettikleri ortaya çıkmıştır.”

Aysu, “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi” konu başlıklı tez çalışmasında okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmış, bu tutumların farklı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı

¹⁰⁷ Yeşim Çapa ve Nesrin Çil, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 18, 2000, s. 69-73.

¹⁰⁸ Ramazan Çetinkaya, “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı*, 2007, s. 52-53.

olarak ‘Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği’ kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarını Aysu¹⁰⁹ şöyle açıklamıştır:

“Öğretmen adaylarının okudukları anabilim dalını tercih etme nedenlerinin, okudukları anabilim dalından memnun olma durumlarının, eğitim derslerinin gerekliliğine inanmalarının, KPSS yapılmazsa öğretmenlik yapıp yapmayacaklarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum Ölçeği ’nden aldıkları puanlarda farklılığa neden olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının buldukları sınıf düzeyinin, yaşlarının, mezun oldukları lise türünün, anne babalarının öğrenim düzeylerinin, ailede öğretmen ya da bu meslekten emekli olan birinin olma durumunun, okudukları anabilim dalını tercih etme sıralarının, KPSS’ye girmeyi düşünüp düşünmemelerinin, özel okulda çalışmayı düşünüp düşünmemelerinin, lisans üstü eğitim yapmayı isteyip istememelerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum Ölçeği ’nden alınan puanlarda herhangi bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır.”

Duran, “Anadolu Öğretmen Liselerinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, konu başlıklı tez çalışmasında Anadolu liselerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Belirlenen tutumlar bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Anadolu Öğretmen Lisesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Marmara Bölgesindeki Anadolu liselelerinden seçilen 4 okul okulun öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın sonuçlarını Duran¹¹⁰ şöyle açıklamıştır:

“Öğretmenlik mesleğine erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre değer verme yönünde; eğitim durumu düşük olan annelerin ve babaların çocukları eğitim durumu yüksek olanlara göre sevgi, değer ve uyum yönünde; ailesinde öğret-

¹⁰⁹ Burçin Aysu, “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi”, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, s. i.

¹¹⁰ Orhan Duran, “Anadolu Öğretmen Liselerinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. xvi.

men olanlar olmayanlara göre uyum yönünde puanları yüksektir. Öğrencilerin ‘sevgi’, ‘değer’ ve ‘uyum’ tutum puanlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.”

İlter, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” konu başlıklı tez çalışmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumların bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini; Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalının 4. Sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise bu sınıflarda okuyan 312 öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarını İlter¹¹¹ şöyle açıklamıştır:

“1. Sınıf öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerin genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumludur. 2. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaştığı, kızların erkeklere oranla daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. 3. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğinin akademik yönünde olan tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaştığı, kızların erkeklere oranla daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve akademik algıların daha fazla olduğu görülmektedir. 4. Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre tutumlarının farklılık gösterdiği ancak aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Genel liselerden mezun olan öğrencilerin Yabancı dil ağırlıklı olan lise (süper lise) ve Anadolu öğretmen lisesi çıkışlı öğrencilere göre daha olumlu tutumlara sahip olduğu görülmektedir. 5. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğinin akademik yönüne olan tutumları ve mezun oldukları liseye göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Buna göre Yabancı dil ağırlıklı olan liselerden (süper liseler) mezun olan öğrencilerin genel lise ve Anadolu öğretmen liselerinden mezun olan öğrencilere göre öğretmenliğin akademik tutumuna daha olumlu baktıkları görülmektedir.”

¹¹¹ İlhan İlter, “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. III.

Dağ, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişki” konu başlıklı tez çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye ve sınıf öğretmeni adaylarının, öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleriyle olan ilişkisi incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarını Dağ¹¹² şöyle açıklamıştır:

“Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlara olumlu ve orta düzeyde sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları ayrıca cinsiyet, öğrenim görülen üniversite, devam edilen sınıf, değişkenleri açısından da incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir; öğrenim görülen üniversite değişkeni açısından incelendiğinde, Ege Üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının, Dokuz Eylül Üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarına göre biraz daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir; Devam edilen sınıf değişkeni açısından incelendiğinde, üç ve dördüncü sınıfa devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, bir ve ikinci sınıfa devam eden öğretmen adaylarının tutumlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.”

Tekneci, “Zihin Engelliler Öğretmeni 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması” konulu tez çalışmasında zihin engelliler öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu tutumların bazı değişkenlere göre

¹¹² Esra Dağ, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişki”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. 61-62.

incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarını Tekneci¹¹³ şu şekilde açıklamıştır:

“Zihin engelliler öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, alanda çalışıp çalışmama, mezun olunan lise türüne, mezun olunan alan türüne ve ailelerinin yaşadıkları yer değişkenlerine göre, sürekli kaygı düzeylerinin; yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre, durumluk kaygı düzeylerinin; yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaştıkları bulunurken, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının; tercih sırası değişkenine göre, sürekli kaygı düzeylerinin; sınıf düzeyi, alanda çalışıp çalışmama, mezun olunan lise türüne, mezun olunan alan türüne, tercih sırası ve ailelerinin yaşadıkları yer değişkenlerine göre, durumluk kaygı düzeylerinin; sınıf düzeyi, alanda çalışıp çalışmama, mezun olunan lise türüne, mezun olunan alan türüne, tercih sırası ve ailelerinin yaşadıkları yer değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Zihin engelliler öğretmenliği adaylarının okudukları üniversite değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuşken, sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Gülsoy, “Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları” konu başlıklı tez çalışmasında Marmara Üniversitesi eğitim fakültesinde Fizik öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu tutumlar bazı değişkenlere göre de incelenmiştir. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarını Gülsoy¹¹⁴ şöyle açıklamıştır:

“Öğretmen adaylarının fizik öğretmenliğine karşı tutumlarının, düşük olduğu ve sınıf düzeyleri değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

¹¹³ Emrah Tekneci, “Zihin Engelliler Öğretmeni 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihin Engelliler Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. ii-iii.

¹¹⁴ Fatih Gülsoy, “Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı Fizik Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. ii.

Ayrıca öğretmenlik mesleğine karşı ‘uyum’ alt boyutunda cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre, ‘değer’ alt boyutunda ise orta öğretim başarı puanı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarına baktığımızda eğitim araştırmacılarının, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla ilgili daha detaylı araştırma yapmaları ve nedensel bağlantılar kurmaları gerektiği, düşünülmektedir.”

Gerek, “Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” konulu tez çalışmasında Anadolu öğretmen lisesindeki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarını Gerek¹¹⁵ şu şekilde açıklamıştır: “Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinde 1. ve 3. sınıf öğrencileri arasında önemli bir farklılık görülememiştir. Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları istenilen seviyede olmadığı söylenebilir.”

F. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; Ağrı ilinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öğretmen öz yeterliklerini ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ne düzeydedir?

¹¹⁵ Resul Gerek, “Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. I.

2. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?

G. Araştırmanın Önemi

Öz yeterlik inancını Bandura¹¹⁶, “Bireyin bir işi başarıyla gerçekleştirebileceğine ilişkin yargısı” olarak tanımlamıştır. “Öz yeterlik inancıyla ilgili çalışmalar, bireylerin kendi becerileri konusundaki inançlarının sadece davranışlarını değil, motivasyonlarını ve başarılarını da etkilediği ortaya koymuştur.”¹¹⁷ “Aynı zamanda, bireylerin kendilerini yeterli algıladıkları işleri yapma; kendilerini yeterli algılamadıkları işlerden kaçma eğilimi gösterdikleri belirtilmiştir.”¹¹⁸ “Bununla birlikte bu inançlarının bireyi harekete geçirici bir güce sahip olup, bireyin bu süreçteki motivasyonunu ve gayretini etkilediği tespit edilmiştir.”¹¹⁹ Bu çalışmalara dayanılarak denilebilir ki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ne kadar yüksek olursa, sınıf içinde, öğrenme daha verimli gerçekleşecektir. Bu yüzden öğretmenlerin öz yeterlik algılarının yüksek olması önem arz etmektedir.

Yapılan bu araştırmanın diğer bir alt boyutunu oluşturan öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun; öğretmenler açısından yüksek olması, öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine verdikleri sevgi ve değer ne kadar fazla olduğunun göstergesidir. Bu da eğitimin kalite açısından önemini arz etmektedir.

H. Araştırmanın Sayıltıları

1. Seçilen araştırma modelinin, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını ve öğretmenlik mesleğine karşı olan tutumlarını ortaya çıkarabilecek düzeyde olduğu düşünülmektedir.

2. Araştırmaya katılanlar, uygulanan ölçeği içtenlikle cevaplamışlardır.

¹¹⁶ Albert Bandura, *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory* NJ: Prentice Hall, 1986. (Aktaran: Kübra Korkut, “Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ile Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. 20.

¹¹⁷ Robin Kyle Henson, “The effects of participation in teacher research on teacher efficacy.”, *Teaching and Teacher Education*, S. 17(7), 2001, s. 819-836.

¹¹⁸ Korkut, s. 20.

¹¹⁹ Woolfolk-Hoy, A. ve Hoy, W. K. “Prospective teachers’ sense of efficacy and beliefs about control.” *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 1990, s. 81-91.

3. Seçilen örneklemin evreni yeterince temsil ettiği varsayılmaktadır.

İ. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2011-2012 öğretim yılının ikinci yarısı ile Ağrı ili Merkez, Eleşkirt, Patnos, Taşlıçay ilçelerinde bulunan okullarda görev yapan 382 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.

2. Araştırmada kullanılan ölçekler, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmekle sınırlıdır.

3. Konu ile ilgili literatür taraması ile sınırlıdır.

4. Genellemeler araştırmanın kapladığı evren ve örneklem ile sınırlıdır.

J. Problem Cümlesi

Ağrı ilinde ve ilçelerinde görev yapan, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordamakta mıdır? Ayrıca öğretmenlerin özelliklerine göre öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlılık ne düzeydedir? Soruları araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

K. Alt Problemler

1. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik boyutu nasıldır?

2. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu nasıldır?

3. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
4. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?
5. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?
6. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
7. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?
8. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?
9. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordamakta mıdır?

II. YÖNTEM

A. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinin nasıl yapıldığı açıklanmıştır.

1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, Ağrı’da ve ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öz yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma, tarama modeline uygun olarak ölçeklerle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelini Karasar¹²⁰ şöyle açıklamıştır: “Geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.”

2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Ağrı’da görev yapan sınıf öğretmenleri oluştururken; örneklemini ise bu evrenden rastgele yolla seçilen Ağrı Merkez, Eleşkirt, Patnos ve Taşlıçay ilçelerinde görev yapan 382 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Tablo 1’de de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemine göre araştırmaya katılan 382 sınıf öğretmenin, 43 tanesi Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda; 67 tanesi Müstakil Sınıflı İlkokullarda; 196 tanesi İlçe Merkezindeki İlkokullarda; 76 tanesi ise İl Merkezindeki İlkokullarda ve YİBO’larda görev yapmaktadır.

Tablo 1 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Görev Yapılan Okulun Türü	f	%
Birleştirilmiş Sınıflı İlkokulları	43	11,3
Müstakil Sınıflı İlkokullar	67	17,5
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	51,3
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	19,9
Toplam	382	100,0

Tablo 2’de de görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ilçelerden, Ağrı Merkez’den 8 okul; Eleşkirt’ten 21; Patnos’tan 5; Taşlıçay’dan ise 19 okul araştırmaya katılmıştır. Bu okullar arasında katılımın en çok sağlandığı okul 22 kişiyle Ağrı Merkez’de bulunan Fatih Sultan Mehmet İlkokulu olurken; katılımın en az olduğu okullar ise 1’er kişiyle Taşlıçay’da bulunan Dilekyazı İlkokulu ve Şehit Er Osman Koç İlkokulu olmuştur. Fatih Sultan Mehmet İlkokulu araştırmanın % 5,8’ini oluştururken; Dilekyazı ve Şehit Er Osman Koç ise araştırmanın 0,3’ünü oluşturmaktadır.

¹²⁰ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 20.bs., Ankara 2009, s. 77.

Araştırmanın katılan okullara bakıldığında yatılı bölge okulu olan okulların seçilmesinin amacı: o okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin yaş olarak ileri yaşlarda olması ve buna dayalı olarak, öz yeterlik algılarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı düzeyde olacağını düşünülmesidir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı ilçelerde bulunan birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin de bulunması araştırmaya, araştırmanın anlamlılığı açısından katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Tablo 2 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Görev Yaptığı Okula Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Görev Yaptığınız Okul	f	%
Taşlıçay YİBO	12	3,1
Taşlıçay Bayıraltı İlkokulu	5	1,3
Taşlıçay Aşağı Toklu İlkokulu	2	,5
Taşlıçay Aşağı Esen İlkokulu	2	,5
Taşlıçay Aşağı Dumanlı İlkokulu	8	2,1
Taşlıçay Bayramyazı İlkokulu	5	1,3
Taşlıçay Çökelge İlkokulu	2	,5
Taşlıçay Dilekyazı İlkokulu	1	,3
Taşlıçay Geçitveren İlkokulu	4	1,0
Taşlıçay Gözucu İlkokulu	3	,8
Taşlıçay İkiyamaç İlkokulu	1	,3
Taşlıçay Yukarı Düzmeydan İlkokulu	5	1,3
Taşlıçay Yukarı Dumanlı İlkokulu	3	,8
Taşlıçay Yavuz Selim İlkokulu	19	5,0

Taşlıçay Yardımcılar İlkokulu	6	1,6
Taşlıçay Şehit Er Osman Koç İlkokulu	1	,3
Taşlıçay Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	14	3,7
Taşlıçay Düzgören İlkokulu	6	1,6
Taşlıçay Alakoçlu İlkokulu	5	1,3
Ağrı Merkez İbrahim Çeçen İlkokulu	13	3,4
Ağrı Merkez Cumhuriyet İlkokulu	6	1,6
Ağrı Merkez Mehmet Şerafettin Yaltkaya İlkokulu	6	1,6
Ağrı Merkez 15 Nisan İlkokulu	16	4,2
Ağrı Merkez Fatih Sultan Mehmet İlkokulu	22	5,8
Ağrı Merkez Kuvay-i Milliye İlkokulu	14	3,7
Ağrı Merkez Ozanlar YİBO	5	1,3
Ağrı Merkez 100. Yıl YİBO	12	3,1
Eleşkirt Atatürk İlkokulu	8	2,1
Eleşkirt Cengiz Topel İlkokulu	17	4,5
Eleşkirt Yücekapı İlkokulu	20	5,2
Eleşkirt İlkokulu	15	3,9
Eleşkirt 100. yıl İlkokulu	7	1,8
Eleşkirt Değirmenoluğu İlkokulu	9	2,4
Eleşkirt Aydıntepe İlkokulu	3	,8
Eleşkirt Esentepe İlkokulu	7	1,8
Eleşkirt Dalkılıç İlkokulu	3	,8
Eleşkirt YİBO	8	2,1
Eleşkirt Goncalı İlkokulu	3	,8
Eleşkirt Sadaklı İlkokulu	4	1,0
Eleşkirt Ergözü İlkokulu	2	,5
Eleşkirt Yayladüzü İlkokulu	11	2,9
Eleşkirt Toprakkale İlkokulu	11	2,9
Eleşkirt Tahir İlkokulu	5	1,3
Eleşkirt Pirabat İlkokulu	4	1,0
Eleşkirt Yanıkdere İlkokulu	2	,5
Eleşkirt Salkımlı İlkokulu	2	,5
Eleşkirt Güneykaya İlkokulu	2	,5
Eleşkirt Alagün İlkokulu	2	,5
Patnos Çavuş İlkokulu	10	2,6
Patnos Dedeli İlkokulu	6	1,6
Patnos Doğansu İlkokulu	5	1,3
Patnos Ergençli İlkokulu	12	3,1
Patnos Gençali İlkokulu	6	1,6
Toplam	382	100,0

Araştırmaya katılan okullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin özelliklerine bakıldığında, araştırmanın örneklemini oluşturan 382 sınıf öğretmenin Tablo 3'te de görüldüğü gibi 179'unu erkek katılımcılar; 203'ünü ise kadın katılımcılar oluşturmaktadır.

Tablo 3 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Erkek	179	46,9
Kadın	203	53,1
Toplam	382	100,0

Bu katılımcıların Tablo 4’te de görüldüğü gibi 348’ini eğitim fakültesi mezunu oluştururken; 34’ünü ise diğer okullardan mezun olanlar oluşturmaktadır. Diğer okullardan açıklanmak istenen: ücretli öğretmenler veya başka bölüm mezunu olup da sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlerdir.

Tablo 4 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Mezun Olduğu Okula Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Mezun Olunan Okul	f	%
Eğitim Fakültesi	348	91,1
Diğer	34	8,9
Toplam	382	100,0

Araştırmanın evren ve örneklemini düşünüldüğünde araştırmanın sonuçlarının yeterli düzeyde olacağı düşünülmektedir.

3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında, veri toplama aracı olarak; öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla Tschannen-Moran ve Woolfolk¹²¹ tarafından geliştirilen; Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya¹²² tarafından Türkçe ’ye uyarlanan “Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Öz yeterlik ölçeği toplam 24 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek için, Çetin¹²³ tarafından geliştirilen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılan öğretmenlik mesleği tutum ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyetini, yaşını, görev yaptığı okulu, görev yaptığı ilçeyi, mesleki çalışma süresini, mezun olduğu okulu belirlemek için sorular sorulmuştur. Bu sorulara göre öz yeterlik algısı

¹²¹ M. Tschannen-Moran, A. Woolfolk-Hoy, “Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct”, *Teaching and Teacher Education*, S. 17(7), 2001, s. 783-805.

¹²² Yeşim Çapa, Jale Çakıroğlu, Hilal Sarıkaya, “Öğretmenlik Öz Yeterlik Ölçeği Türkçe Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Eğitim ve Bilim*, S. 30(137), 2005, s. 74-81.

¹²³ Şaban Çetin, “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması)”, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 18, 2006, s. 28-37.

ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar incelenmeye çalışılmıştır. Bu ölçekler ve öğretmenlerin bilgi toplama formu Ek 1’de sunulmuştur.

Verilerin toplanması için Ağrı Merkez ve Eleşkirt ilçelerine gidilerek; Taşlıçay ve Patnos ilçelerine de ölçeklerin gönderilmesi ile gerekli izinler alınarak okullara uygulanmıştır. Gönderilen 400 anketin 382’si geri dönüt vermiştir. Veri işleme bu sayıya göre yapılmıştır.

a) Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algı Ölçeği

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının ortaya çıkarılması ve ölçülmesi için veri toplama aracı olarak; Tschannen-Moran ve Woolfolk¹²⁴ tarafından geliştirilen “Teachers Sense of Efficacy Scale” (TSES-Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği)’nin uzun formu kullanılmıştır. Bu ölçek Bandura’nın öğretmen yeterliği ölçeği dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Ohio State Üniversitesi’nde düzenlenen bir seminer süresince, aynı üniversiteden iki araştırmacı ve sekiz öğrencinin katılımıyla yeni bir yeterlik ölçeği geliştirilmiştir. Araştırma grubu, öncelikle Bandura’nın ölçeğini temel alarak öğretmen yeterlikleri ile ilgili liste hazırlamışlardır. Bu liste içerisinde ve orijinal 30 maddelik ölçekten öğretmenlerin günlük iş yaşamlarında sık kullanmadıklarını düşündükleri bazı maddeleri çıkararak yenilerini eklemiştir. Bu yeni maddeler üzerinde tartışıldıktan sonra tekrar gözden geçirilmiş, oluşturulan yeni ölçeğin faktör yapısı, geçerlik, güvenilirlik, öğretmen ve öğretmen adaylarına uygunları üç farklı çalışmada test edilmiştir. Ölçeğin kısa ve uzun olmak üzere iki farklı formu ortaya çıkarılmıştır. Araştırmacılar yaptıkları çalışmalar sonucunda, öğretmen öz yeterlik ölçeğinin toplam puanının ve alt boyutlara ait puanların güvenilirliklerini oldukça yüksek bulmuşlardır. Bunlar; toplam öz yeterlik puanı için 0,94, öğrenci katılımında yeterlik için 0,87, öğretimsel stratejilerde yeterlik için 0,91, sınıf yönetiminde yeterlik için 0,90’dır.¹²⁵

¹²⁴ Tschannen-Moran, Woolfolk-Hoy, s. 783-805.

¹²⁵ Tschannen-Moran, Woolfolk-Hoy, s. 783-805.

Öğretmen öz yeterlik ölçeğinin (TSES), Türkçe 'ye uyarlaması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya¹²⁶ tarafından yapılmıştır. Çapa ve arkadaşları¹²⁷ ölçeği “Turkish Version of the Teacher’s Sense of Efficacy Scale” (TTSES) şeklinde adlandırmıştır. Araştırmacılar, 628 Türk öğretmen adayı üzerinde yaptıkları çalışma sonunda, güvenirlik değerlerini, toplam öz yeterlik puanı için 0,93, öğrenci katılımında yeterlik için 0,82, öğretimsel stratejilerde yeterlik için 0,86, sınıf yönetiminde yeterlik için 0,84 bulmuştur.

Ölçek likert tipinde “yetersiz” den “çok yeterli” ye doğru derecelendirilmiştir. Örneğin “Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?” sorusuna çok yeterli (9) seçeneğini işaretleyerek yanıt veren öğretmen, bu durumu sağlamada çok yeterli olduğunu belirtmiş olmaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 24, en yüksek puan ise 216’dır. Ölçekten alınan düşük puan, düşük öz yeterlik inancına, yüksek puan ise yüksek öz yeterlik inancına işaret etmektedir. Ölçüt aralığı 1-2 yetersiz; 3-4 çok az yeterli; 5-6 biraz yeterli; 7-8 oldukça yeterli; 9 çok yeterli şeklindedir.

Ölçeğin son hali, üç alt boyuttan oluşmaktadır. Uzun formunda her bir boyut 8 soru içermekte ve toplam 24 soru bulunmaktadır. Alt boyutlar, öğrenci katılımında yeterlik (ÖK), öğretimsel stratejilerde yeterlik (ÖS), sınıf yönetiminde yeterlik (SY). Sınıf öğretmenlerine uygulanan öğretmen öz yeterlik ölçeğinin alt boyutları puan aralığı ve soru numaraları Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği Alt Boyutları, Puan Aralığı ve Soru Numaraları

Alt Ölçekler	Soru Sayısı	Puan Aralığı	Soru Numaraları
Öğrenci Katılımında Yeterlik	8	8-72	1,2,4,6,9,12,14,22
Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik	8	8-72	7,10,11,17,18,20,23,24
Sınıf Yönetiminde Yeterlik	8	8-72	3,5,8,13,15,16,19,21
Toplam	24	24-216	

Maddeler dokuzlu dereceleme sistemine göre hazırlanmış “1=Yetersiz; 3=Çok Az Yeterli; 5=Biraz Yeterli; 7=Oldukça Yeterli; 9=Çok Yeterli” şeklinde derecelenmiştir. Öğretmen adaylarının öz-yeterliğinin toplam puanı değerlendirilirken, her bir soruya verilen cevapların aritmetik ortalamasına bakılmıştır. Ortalama 9’a ne kadar

¹²⁶ Çapa, Çakıroğlu, Sarıkaya, s. 74-81.

¹²⁷ Çapa, Çakıroğlu, Sarıkaya, s. 74-81.

yakınsa öğretmen yeterliğinin de o kadar yüksek olduğu anlamına gelir. Alt boyutların değerlendirilmesinde de aynı derecede ki yakınlığa bakılır, 9'a yakın ortalamaların yüksek düzeyde olduğu söylenilebilir.

Ölçeğin bu araştırmada elde edilen güvenirlik düzeyi Cronbach Alfa değeri 0,91 olarak hesaplanmıştır. Sınıf öğretmenlerine uygulanan bu ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik düzeyi yine Cronbach Alfa değerine göre hesaplanmıştır. Buna göre araştırmanın alt boyutlarının güvenirlik düzeyi; Öğrenci Katılımında Yeterlik Boyutu 0,80; Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutu 0,84; Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutu 0,79 olarak bulunmuştur. Bu araştırma için bulunan güvenirlik düzeyleri ve ölçeğin güvenirlik düzeyleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

	Ölçeğin Güvenirlik Düzeyleri	Bu Araştırmada Bulunan Güvenirlik Düzeyleri
Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutu	0,82	0,80
Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutu	0,86	0,84
Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutu	0,84	0,79
Toplam Güvenirlik Düzeyleri	0,93	0,91

Bulunan bu sonuçlara göre sınıf öğretmenlerine uygulanan bu ölçeğin güvenirlik düzeyinin yüksek olduğu söylenilebilir.

b) Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Tutumların doğrudan gözlenememesi araştırmacıları, tutumları ölçme konusunda ölçek geliştirme çalışmalarına yönlendirmiştir. Bu çalışmaların sonucunda tutumların ölçülebilmesi için değişik tutum ölçekleri geliştirmiştir. Bunların başlıcaları; Thurstone, Likert Ölçekleri, Guttman Ölçekleri, Bogardus ve Osgood'un duygusal anlam ölçekleridir.¹²⁸ Yapılan bu araştırmada da araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek için Çetin¹²⁹ tarafından geliştirilen Likert tipi "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenlere uygulanan bu ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması 2001-2002 eğitim-öğretim yılı Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Fen ve Teknoloji Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Matematik Öğret-

¹²⁸ Ata Tezbaşaran, *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*, Ankara 1997, s. 5.

¹²⁹ Çetin, s. 28-37.

menliği anabilim dalları son sınıfta öğrenim görmekte olan 341 öğrenciye yapılmış ve ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik kat sayısı bulunmuştur.

“Ölçeğin geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili olarak yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç faktörlü çıktığı, bu durumun ölçeğin hazırlanmasında dikkate alınan öğretmenlik mesleğine yönelik üç temel yapıyı (sevgi, değer, uyum) yansıttığı düşünlümüştür.”¹³⁰ Ölçeğin boyutları ve soru numaraları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Alt Ölçek	Soru Sayısı	Puan Aralığı	Soru Numaraları
Sevgi	22	22-110	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,23,24,26
Değer	8	8-40	21,22,25,27,28,30,33,35
Uyum	5	5-25	20,29,31,32,34
Toplam	35	35-175	

Yapılan analizler sonucunda ölçeğe ait her bir faktörün açıkladıkları varyans oranı sırasıyla %29,6, %12,2, %9,4 ve toplamda %51,2’dir. 1. faktör Sevgi Boyutu için Cronbach Alfa kat sayısı 0,95; 2. faktör Değer Boyutu için 0,81; 3. faktör Uyum Boyutu için 0,76’dır. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa kat sayısı değeri ise 0,95 olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili veri toplamak için kullanılan beşli likert tipi olan ölçekte 15’i olumsuz (3,5,7,10,13,16,18,20,23,24,26,29,31,32 ve 34. Maddeler), 20’si olumlu (1,2,4,6,8,9,11,12,14,15,17,19,21,22,25,27,28,30,33 ve 35. Maddeler) 35 madde bulunmaktadır. Ölçek, olumlu cümleler “kuvvetle katılırim” seçeneğinden “asla katılmam seçeneğine doğru “5,4,3,2,1” şeklinde puanlanırken, olumsuz cümleler de bunun tam tersi uygulanarak “kuvvetle katılırim” seçeneğinden “asla katılmam” seçeneğine doğru “1,2,3,4,5” şeklinde puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük 35; en yüksek puan 175 olup, 92-119 arası puan olumlu; bu değerlerin altı olumsuz; 92-119 aralığı ise nötr tutum olarak değerlendirilmiştir. Bir katılımcının, ölçekten aldığı puan arttıka, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunun yükseldiği; bunun tam tersi durumda ölçekten alınan puan azaldıkça, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunun düştüğu söylenilebilir.

¹³⁰ Çetin, s. 28-37.

Yapılan bu araştırmada da ölçeğin toplam güvenirliliği Cronbach Alfa düzeyinde 0,92; Sevgi Boyutu güvenirliliği 0,81; Değer Boyutu güvenirliliği 0,79; Uyum Boyutu güvenirliliği 0,74 olarak bulunmuştur. Bulunan güvenirlilik düzeyleri ve ölçeğin güvenirlilik düzeyleri Tablo 8’de gösterilmektedir.

	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Güvenirlilik Düzeyleri	Bu Araştırmada Bulunan Güvenirlilik Düzeyleri
Sevgi	0,95	0,81
Değer	0,81	0,79
Uyum	0,76	0,74
Toplam Güvenirlilik Düzeyleri	0,95	0,92

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine uygulanan öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği, bu araştırmada bulunan güvenirlilik düzeyleri açısından yeterlidir. Bir ölçeğin güvenilir olabilmesi için ölçeğin güvenirlilik kat sayısının 0,60’ın üzerinde olması gerektiğini Özdamar¹³¹ ise şu şekilde açıklamıştır:

0,60___0,80 ise oldukça güvenilirdir.

0,80___1,00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Buna göre denilebilir ki araştırmacı tarafından hazırlanan ve bu araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenilebilir.

4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin analizinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine uygulanan öz yeterlik algı ölçeği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği her bir öğretmen için okul ismine göre ve ilçe ismine göre numaralandırılarak ve harf verilerek ayrılmıştır. Elde edilen bilgiler SPSS (Statistical Packet for Social Sciences) 17.0 paket programı kullanılmıştır. Ölçek verileri bu numaralandırma ve harf sistemiyle paket programa işlenmiştir. Veri işleme bittikten sonra, elde edilen bilgiler; cinsiyet, mezun olunan okul, görev yapılan okulun türü değişkenleriyle teste sokularak, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumları arasında anlamlı farklılık aranmıştır. Bu farklılığın bulunması için bağımsız değişkenlerle (cinsiyet, mezun olunan okul, görev yapılan okulun türü) bağımsız örneklem t- testi, Man Whitney U testi, ANOVA testi uygulanmıştır.

¹³¹ Kazım Özdamar, “*Paket Programlar ile İstatiksel Veri Analizi*, Eskişehir 1999, s. 522.

Bağımsız Örneklem t-testi: Pek çok araştırmacı, bir değişkene ilişkin oluşan grupların bir bağımlı değişkene ait ölçümlerinin (puanlarının) karşılaştırılmasına odaklanır; gruplar arasında gözlenen farkların istatistiksel olarak manidar olup olmadıklarını ya da bu farkların basit bir şekilde şansla oluşup oluşmadığını, hipotez testlerini kullanarak test ederler. İlişkisiz örneklem için t-testi, iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için kullanılır.¹³²

İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA): Bilimsel araştırmalarda bilinmeyen kitle ortalamasına ilişkin çıkarsamalar yapmak büyük önem taşır. Bilindiği gibi tek etken için ikiden fazla kitle ortalaması arasındaki farkın önem kontrolü Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile araştırılır.¹³³

Man Whitney U Testi: t-testinin parametrik olmayan bir dengi alternatifidir ve iki bağımsız örneklem ölçümlerinin dağılımlarının birbirinden manidar bir farklılık gösterip göstermediğini kararlaştırma imkânı verir. Bu test genelde t-testinin örneklem varyanslarının homojenlik sayılıtısının ihlal edilmesi durumunda uygulanır.¹³⁴

Yukarıda açıklanan testler doğrultusunda, elde edilen bilgiler bulgular bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca ölçeklerin güvenilirliğin hesaplanması için kullanılan paket programda güvenilirlik çalışmaları yapılmış ve Cronbach Alfa değeri değerlendirmeye alınmıştır.

¹³² Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 11.bs., Ankara 2010, s. 39.

¹³³ Gül Ergün, Serpil Aktaş, “ANOVA Modellerinde Kareler Toplamı Yöntemlerinin Karşılaştırılması”, *Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 15 (3), s. 481-489.

¹³⁴ Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, 7.bs, Ankara 2009, s. 235.

III. BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerden elde edilen bulgular araştırma sorularını cevaplayacak şekilde tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

A. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

1. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik boyutu nasıldır?

Tablo 9 Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Öz yeterlik Algı Ölçeğine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öz Yeterlik Algı Boyutları		f	Aritmetik Ortalama	ss	
Öğrenci Katılımında Yeterlik	1. Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	382	5,8848	1,39829	
	2. Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	382	6,3429	1,38047	
	4. Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	382	6,6126	1,29876	
	6. Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	382	7,0393	1,32055	
	9. Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	382	6,8822	1,30384	
	12. Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?	382	6,6780	1,36837	
	14. Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	382	6,4058	1,34585	
	22. Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmaları için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz?	382	6,4712	1,64036	
	Öğrenci Katılımında Yeterlik Toplam		382	6,57335	1,38206
	Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik	7. Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?	382	7,1571	1,39795
10. Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavrayıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?		382	7,1440	1,27265	
11. Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?		382	7,1440	1,28292	
17. Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?		382	6,3901	1,51188	
18. Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?		382	6,6937	1,45191	
20. Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilirsiniz?		382	7,1361	1,34664	
23. Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?		382	6,7592	1,53339	
24. Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlayabilirsiniz?		382	6,8168	1,58004	
Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Toplam		382	6,9051	1,42217	
Sınıf Yönetiminde Yeterlik	3. Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	382	6,9319	1,37300	
	5. Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	382	7,1597	1,37207	
	8. Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürütmesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?	382	7,0105	1,36699	
	13. Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?	382	7,0733	1,41416	
	15. Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?	382	6,9817	1,41317	
	16. Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?	382	6,4267	1,48611	
	19. Birkaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?	382	6,8298	1,49007	
	21. Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?	382	7,0183	1,49967	
Sınıf Yönetiminde Yeterlik Toplam		382	6,9289	1,42065	

Tablo 9’da da görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öz yeterlik algı ölçeğinden aldıkları toplam ortalama puan 6,7912’dir. Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algı ölçeğinden alabilecekleri en düşük puan 1; en yüksek puan 9 olarak belirtilmiştir. Buna göre sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının yeterli düzeyde yani iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

2. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu nasıldır?

Tablo 10 Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğine Yönelik Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

		f	Aritmetik Ortalama	ss
Sevgi	1.Benim için en ideal meslek öğretmenliktir.	382	3,8665	,98837
	2.Bir ömür boyu öğretmenlik yapabilirim.	382	3,5942	1,08207
	3.Mesleğimle ilgili faaliyetleri yapmak bana hiç zevk vermiyor.	382	4,0838	,97113
	4.Öğretmenlik benim için bir tutkudur.	382	3,5733	,96316
	5.Öğretmenliğin bence hiçbir cazip yanı yoktur.	382	4,0602	1,00864
	6.Öğretmenlik mesleğindeki tecrübem arttıkça bu mesleğe daha çok bağlanacağıma inanıyorum.	382	3,9843	,91345
	7.Bu mesleğin bana çok şey kazandıracığını düşünmüyorum.	382	3,7723	1,25197
	8.Öğretmenlikten alacağım manevi doyumu hiçbir şeye değişmem.	382	3,9188	,97270
	9.Bu mesleği yapmaktan kimse beni alıkoymaz.	382	3,6728	,99881
	10.Öğretmenliğin kişiliğime uygun bir meslek olduğunu düşünmüyorum	382	3,6440	1,26073
	11.Bu mesleği bilerek ve isteyerek seçtim.	382	3,9450	1,14768
	12.Öğretmenlikten alacağım hazın bana bu mesleğin tüm zorluklarını unutturacağına inanıyorum.	382	3,7173	,98208
	13.Öğretmenlik mesleğini sevmiyorum	382	4,1361	1,04357
	14.İnsanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiğim için bu mesleği seçtim.	382	3,8770	,94635
	15.Benden yeni bir meslek seçmem istense hiç tereddütsüz yine öğretmenlik mesleğini seçerdim.	382	3,5131	1,16537
	16.Bu meslekte her zaman öğrenme ve öğretme heyecanı duyacağımı zannetmiyorum.	382	3,6257	1,08856
	17.İleride bu meslekte başarılı olabilmek için çok çalışıyorum.	382	3,9372	,82049
	18.Öğretmenlik mesleğinin beni ne maddi ne de manevi açıdan tatmin edeceğini zannetmiyorum.	382	3,7539	1,09265
	19.Öğretmenlik mesleğini layıkıyla yapacağıma inanıyorum.	382	4,0969	,77259
	23.Ancak çok zorda kalırsam bu mesleği yapmayı düşünebilirim.	382	4,1021	,97880
	24.Öğretmen olacağımı düşündükçe mutsuz oluyorum.	382	4,2094	,94083
26.Daha iyi bir meslek bulursam bir an bile öğretmenlik yapacağımı zannetmiyorum.	382	3,7068	1,21793	
Sevgi Toplam	382	3,8541	1,02763	
Değer	21.Öğretmenlik bilginin yanı sıra yetenek gerektiren bir meslektir.	382	4,4162	,71140
	22.Öğretmenlik paylaşımın en yoğun yaşandığı bir meslektir.	382	4,2984	,77014
	25.Bu mesleği öğrendikçe ciddiyetini daha iyi anlıyorum.	382	4,1571	,81097
	27.Öğretmenlik öz veri isteyen bir meslektir.	382	4,5314	,70826
	28.Öğretmenlik onurlu bir meslektir.	382	4,5550	,75702
	30.Öğretmenlik mesleği hasta toplumlara kurtaracak bir ilaç gibidir.	382	4,3796	,80998
	33.Öğretmenlik vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmektedir.	382	4,5157	,79269
	34.Sürekli bir sınıfta hapsolmek beni sinirlendirir.	382	3,8874	1,12261
	35.Öğretmenlik çok sabır isteyen bir meslektir.	382	4,6649	,64215
	Değer Toplam	382	4,3784	0,79169
	Uyum	20.Derslerden ve öğretmenlerden bıktığım için öğretmenlik benim için yapacağım mesleklerin en sonuncusudur.	382	4,1571
29.Öğretmenlik gibi çileli bir mesleğe başlamakten çekiniyorum.		382	3,8272	1,08024
31.Sürekli kendini yenileme düşüncesi bu mesleği yapma konusunda beni düşündürüyor.		382	3,5524	1,14150
32.Öğretmenlik mesleği bir daha düzelmeyecek kadar yıpranmış bir meslektir.		382	3,5262	1,22661
34.Sürekli bir sınıfta hapsolmek beni sinirlendirir.		382	3,8874	1,12261
Uyum Toplam	382	3,87594	1,12281	

Tablo 10’da da görüldüğü gibi; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları toplam ortalama puan 3,9818’dir. Sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alabilecekleri en düşük puan 1 en yüksek puan ise 5 olarak belirtilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerini, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mesleki anlamda iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir.

3. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 11 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	6,5244	,98817	-,286	380	,775
Kadın	203	6,5530	,96013			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun, cinsiyete göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 11’de gösterilmektedir. Tablo 11’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun Erkek katılımcılarda aritmetik ortalaması 6,5244 bulunurken; kadın katılımcıların aritmetik ortalaması ise 6,5530 bulunmuştur. İki bağımsız değişken arasındaki farklılığı ortaya çıkarmak için yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : -.286, $p>.05$).

Tablo 12 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	6,9665	1,10672	1,038	380	,300
Kadın	203	6,8510	1,06559			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, cinsiyete göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 12’de gösterilmektedir. Tablo 12’ye göre Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun Erkek katılımcılara göre aritmetik ortalaması 6,9665 bulunurken; Kadın katılımcıların aritmetik ortalaması 6,8510 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : 1.038, $p>.05$).

Tablo 13 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	6,9721	1,02141	,757	380	,449
Kadın	203	6,8910	1,06338			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sınıf yönetimi-
minde yeterlik boyutunun, cinsiyete göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo
13'te gösterilmektedir. Tablo 13'e göre araştırmaya katılan Erkek katılımcıların öz
yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutuyla ilgili aritmetik ortalaması
6,9721 bulunurken; Kadın katılımcıların aritmetik ortalaması 6,8910 bulunmuştur.
Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik
algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun, cinsiyete göre anlamlı farklılık gös-
termediği bulunmuştur ($t_{380}: .757, p>.05$).

Tablo 14 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öz Yeterlik Algılarının Cinsiyete Göre, Bağımsız Örneklem t –testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	20,463	3,1163	,572	380	,568
Kadın	203	20,295	3,0891			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre öz yeterlik algılarına
ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 14'te gösterilmektedir. Tablo 14'e
göre erkek katılımcıların öz yeterlik algıları aritmetik ortalaması 20,463 bulunurken;
kadın katılımcıların öz yeterlik algıları aritmetik ortalamaları 20,295 bulunmuştur.
Test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre öz
yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($t_{380}: .572, p>.05$).

**4. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik
algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yö-
netimi yeterlik algıları öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta
mıdır?**

Tablo15 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutunun, Mezun Olduğu Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Eğitim Fakültesi	348	6,5359	,97347	-,236	380	,814
Diğer	34	6,5772	,97264			

p>.05

Çalışma Grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katı-
lımı yeterlik boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre bağımsız örneklem

t-testi sonuçları Tablo 15’te gösterilmektedir. Tablo 15’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun Eğitim Fakültesi mezunlarında aritmetik ortalaması 6,5359 bulunurken; diğer okullardan mezun olanların aritmetik ortalaması 6,5772 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun, mezun olunan okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : -.236, $p>.05$).

Tablo 16 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutunun, Mezun Olunan Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Eğitim Fakültesi	348	6,8962	1,08619	-,513	380	,608
Diğer	34	6,9963	1,08645			

$p>.05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 16’da gösterilmektedir. Tablo 16’ya göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden eğitim fakültesi mezunu olanların aritmetik ortalaması 6,8962 bulunurken; diğer okullardan mezun olan öğretmenlerin aritmetik ortalaması 6,9963 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, mezun olunan okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} :-.513, $p>.05$).

Tablo 17 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutunun, Mezun Olduğu Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Eğitim Fakültesi	348	6,9116	1,05598	-1,040	380	,299
Diğer	34	7,1066	,89830			

$p>.05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 17’de gösterilmektedir. Tablo 17’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutuyla ilgili Eğitim Fakültesinden mezun olanların aritmetik ortalaması 6,9116 bulunurken; diğer okullardan mezun olanların aritmetik ortalaması ise 7,1066 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıla-

rının sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : -1.040, $p>.05$).

Tablo 18 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öz Yeterlik Algılarının Mezun Olduğu Okula Göre, Bağımsız Örneklem t –testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Eğitim Fakültesi	348	20,3437	3,11564	-,653	380	,514
Diğer	34	20,6801	2,95713			

$p>.05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu okula göre, öz yeterlik algılarına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 18’de gösterilmektedir. Tablo 18’a göre, eğitim fakültesinden mezun olan katılımcıların, öz yeterlik algıları aritmetik ortalaması 20,3437 bulunurken; diğer okullardan mezun olan katılımcıların öz yeterlik algıları aritmetik ortalamaları 20,6801 bulunmuştur. Test sonuçlarına göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okula göre öz yeterlik algıları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (t_{380} : -,653, $p>.05$).

5. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetimi yeterlik algıları öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 19 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öz Yeterlik Algılarının Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	6,8052	,87215
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	6,3750	1,02363
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	6,5657	,98396
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	6,4671	,92969
Toplam	382	6,5396	,97219

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okulun türüne göre öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutu ile ilgili betimleyici istatistikler Tablo 19’da gösterilmektedir. Tablo 19’a göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 43’ü Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda; 67’si Müstakil Sınıflı Köy İlkokullarda; 196’sı İlçe Merkezindeki İlkokullarda; 76’sı ise İl Merkezindeki İlkokullarda ve YİBO’larda görev yapmaktadır.

Tablo 20 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğrenci Katılımı Yeterlik Boyutunun, Görev Yaptığı Okul Türüne Göre, ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	5,382	3	1,794	1,912	,127
Grup İçi	354,722	378	,938		
Toplam	360,104	381			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 20’de gösterilmektedir. Tablo 20’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (F:1.912, p>.05).

Tablo 21 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	7,0436	1,07456
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	6,6138	1,06528
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	6,9981	1,09358
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	6,8438	1,05557
Toplam	382	6,9051	1,08516

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüyle ilgili betimleyici istatistikler Tablo 21’de gösterilmektedir. Tablo 21’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokullarında görev yapanların aritmetik ortalaması 7,0436; Müstakil Sınıflı Köy İlkokullarında görev yapanların aritmetik ortalaması 6,6138, İlçe Merkezindeki İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 6,9981; İl Merkezindeki İlkokullarda ve YİBO’larda görev yapanların aritmetik ortalaması 6,8438 bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin toplam aritmetik ortalaması ise 6,9051 bulunmuştur.

Tablo 22 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretimsel Stratejilerde Yeterlik Boyutu ile İlgili ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	8,491	3	2,830	2,431	,065
Grup İçi	440,163	378	1,164		
Toplam	448,654	381			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 22’de gösterilmektedir. Tablo 22’de belirtilen test sonuçları

rına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (F:2.431, p>.05).

Tablo 23 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öz Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	7,1424	,97154
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	6,6063	1,12147
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	6,9994	1,05972
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	6,9112	,91784
Toplam	382	6,9290	1,04335

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okula göre öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutuyla ilgili betimleyici istatistikler Tablo 23'te gösterilmektedir. Tablo 23'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutuyla ilgili Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması 7,1424; Müstakil Sınıflı Köy İlkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması 6,6063; İlçe Merkezindeki İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması 6,9994 ve İl Merkezindeki İlkokullarda ve YİBO'larda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması ise 6,9112 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutuyla ilgili toplam aritmetik ortalaması ise 6,9290 bulunmuştur.

Tablo 24 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Sınıf Yönetiminde Yeterlik Boyutu ile İlgili ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	LSD
Gruplar Arası	9,929	3	3,310	3,090	,027*	1-2, 2-3
Grup İçi	404,817	378	1,071			
Toplam	414,746	381				

*p<.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 24'te gösterilmektedir. Tablo 24'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bulunan bu anlamlı farklılığın ise yapılan LSD testi sonuçlarına göre 1-2 ve 2-3'te olduğu bulunmuştur. Verilerin girişi sırasında 1 sayısı Birleştirilmiş Sınıflı İlkokulla-

ra; 2 sayısı Müstakil Sınıflı İlkokullara; 3 sayısı ise İlçe Merkezindeki İlkokullara verilmiştir ve kodlama bu şekilde yapılmıştır. Buna göre anlamlı farklılığın Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları- Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları ve Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları-İlçe Merkezindeki İlkokullar arasında olduğu bulunmuştur. Ayrıca bu anlamlı farklılığın Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullar-Müstakil Sınıflı İlkokullar arasında, Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin lehinde olduğu; Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları-İlçe Merkezindeki İlkokullar arasında ise İlçe Merkezindeki İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri lehinde olduğu ve Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun diğer okul türlerine göre yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (F:3.090, p<.05).

Tablo 25 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	6,9971	,90076
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	6,5317	,98671
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	6,8544	,96110
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	6,7407	,90660
Toplam	382	6,7912	,95491

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre betimleyici istatistikler Tablo 25’te gösterilmektedir. Tablo 25’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin toplam aritmetik ortalaması 6,7407 bulunmuştur.

Tablo 26 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algılarının, Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	LSD
Gruplar Arası	7,310	3	2,437	2,708	,045*	1-2, 2-3
Grup İçi	340,103	378	,900			
Toplam	347,413	381				

*p<.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 26’da gösterilmektedir. Tablo 26’ya göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin, öz yeterlik algılarının arasındaki anlamlı farklılığın, yapılan LSD testi sonuçlarına göre 1-2 ve 2-3’te olduğu bulunmuştur. Verilerin girişi sırasın-

da 1 sayısı Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullara; 2 sayısı Müstakil Sınıflı İlkokullara; 3 sayısı ise İlçe Merkezindeki İlkokullara verilmiştir ve kodlama bu şekilde yapılmıştır. Buna göre anlamlı farklılığın Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları- Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları ve Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları-İlçe merkezindeki İlkokullar arasında olduğu bulunmuştur. Ayrıca bu anlamlı farklılığın Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullar-Müstakil Sınıflı İlkokullar arasında, Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin lehinde olduğu; Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları-İlçe Merkezindeki İlkokullar arasında ise İlçe Merkezindeki İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri lehinde olduğu ve Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun diğer okul türlerine göre yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (F:2.708, p<.05).

6. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 27 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	3,7963	,68519	-1,580	380	,115
Kadın	203	3,9051	,65855			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, cinsiyete göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 27’de gösterilmektedir. Tablo 27’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, Erkek katılımcılarda aritmetik ortalaması 3,7963 bulunurken; Kadın katılımcıların aritmetik ortalaması 3,9051 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : -1.580, p>.05).

Tablo 28 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutunun, Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	4,3897	,59570	-1,632	380	,104
Kadın	203	4,4840	,53401			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutunun cinsiyete göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 28’de gösterilmektedir. Tablo 28’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutuyla ilgili Erkek katılımcıların aritmetik ortalaması 4,3897 bulunurken; Kadın katılımcıların aritmetik ortalaması 4,4840 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutunun, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : -1.632, $p>.05$)

Tablo 29 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutunun, Cinsiyete Göre Man Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	179	181,32	32457,00	16347,000	,089
Kadın	203	200,47	40696,00		

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutunun, cinsiyete göre Man Whitney U testi sonuçları Tablo 29’da gösterilmektedir. Tablo 29’a göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutuyla ilgili Erkek katılımcıların sıra ortalaması 181,32 bulunurken; Kadın katılımcıların sıra ortalaması ise 200,47 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutunun, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (U: 16347.000, $p>.05$).

Tablo 30 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre, Bağımsız Örneklem t –testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Erkek	179	11,6328	21,10454	-1,985	380	,048*
Kadın	203	12,7725	20,07443			

*p<.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 30’da gösterilmektedir. Tablo 30’a göre erkek katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının aritmetik ortalaması 11,6328 bulunurken; kadın katılımcıların öğretmenlik

meleğine yönelik tutumlarının aritmetik ortalaması ise 12,7725 bulunmuştur. Yapılan testin sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre, toplam tutum puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (t_{380} : -1.985, $p < .05$). Yani erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre toplamda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

7. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu öğretmenlerin mezun olduğu okula göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 31 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutunun, Mezun Olunan Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Eğitim Fakültesi	348	3,8653	,66321	1,043	380	,298
Diğer	34	3,7393	,76235			

$p > .05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 31’de gösterilmektedir. Tablo 31’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, Eğitim Fakültesi mezunu olanlarda aritmetik ortalaması 3,8653 bulunurken; diğer okullardan mezun olanlarda aritmetik ortalaması 3,7393 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : 1,043, $p > .05$).

Tablo 32 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutunun, Mezun Olduğu Okula Göre, Man Whitney U Testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Eğitim Fakültesi	348	193,16	67219,00	5339,000	,344
Diğer	34	174,53	5934,00		

$p > .05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre Man Whitney U Testi Sonuçları Tablo 32’de gösterilmektedir. Tablo 32’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer boyutuyla ilgili Eğitim Fakültesi mezunlarının sıra ortalaması 193,16 bulunurken; Di-

ğer okullardan mezun olanların sıra ortalaması ise 174,53 bulunmuştur. Yapılan test sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (U: 5339.000, $p>.05$).

Tablo 33 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutunun, Mezun Olunan Okula Göre Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Aritmetik Ortalama	ss	t	sd	p
Eğitim Fakültesi	348	3,7833	,78741	-.526	380	,599
Diğer	34	3,8588	,90323			

$p>.05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 33'te gösterilmektedir. Tablo 33'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutuyla ilgili Eğitim Fakültesi mezunlarının aritmetik ortalaması 3,7833 bulunurken; Diğer okullardan mezun olanların aritmetik ortalaması ise 3,8588 bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (t_{380} : -.526, $p>.05$).

Tablo 34 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Mezun Olduğu Okula Göre, Man Whitney U Testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Eğitim Fakültesi	348	192,83	67103,50	5454,500	,453
Diğer	34	177,93	6049,50		

$p>.05$

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okula göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin Man Whitney U testi sonuçları Tablo 34'te gösterilmektedir. Test sonuçlarına bakıldığında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu okula göre, toplam tutum puanları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır (U: 5454.500, $p>.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden; eğitim fakültesinden mezun olanların sıra ortalaması 192,83 bulunurken; diğer okullardan mezun olanların sıra ortalaması ise, 177,93 bulunmuştur.

8. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 35 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	4,0296	,67477
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	3,9057	,70721
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	3,8374	,65560
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	3,7524	,67336
Toplam	382	3,8541	,67247

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okul türüne göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutuyla ilgili betimleyici istatistikler Tablo 35’te gösterilmektedir. Tablo 35’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 4,0296; Müstakil Sınıflı İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 3,9057; İlçe Merkezindeki İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 3,8374 bulunurken; İl Merkezindeki İlkokullarda ve YİBO’larda görev yapan öğretmenlerin aritmetik ortalaması ise 3,7524 bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutuyla ilgili toplam aritmetik ortalaması ise 3,8541 bulunmuştur. Bu bulgulara göre diyebiliriz ki Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda Sevgi alt boyutunun aritmetik ortalaması diğer okul türlerine göre daha yüksektir.

Tablo 36 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Sevgi Alt Boyutunun, Görev Yapılan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2,343	3	,781	1,737	,159
Grup İçi	169,953	378	,450		
Toplam	172,296	381			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre ANOVA sonuçları Tablo 36’da gösterilmektedir. Tablo 36’ya göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sevgi alt boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (F:1.737, p>.05).

Tablo 37 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	4,5465	,59388
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	4,4776	,53519
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	4,3820	,58837
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	4,4951	,50226
Toplam	382	4,4398	,56498

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okulun türüne göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutu ile ilgili betimleyici istatistikler Tablo 37’de gösterilmektedir. Tablo 37’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden, Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 4,5465; Müstakil Sınıflı Köy İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 4,4776; İlçe Merkezindeki İlkokullarda görev yapanların aritmetik ortalaması 4,3820; bulunurken; İl Merkezindeki İlkokullarında ve YİBO’larda görev yapan öğretmenlerin aritmetik ortalaması ise 4,4951 bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutunun toplam aritmetik ortalaması ise 4,4398 bulunmuştur.

Tablo 38 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değer Alt Boyutunun, Görev Yapılan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareleri Toplamı	sd	Kare Ortalamaları	F	p
Gruplar Arası	1,472	3	,491	1,544	,203
Grup İçi	120,143	378	,318		
Toplam	121,615	381			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değer alt boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 38’de gösterilmektedir. Tablo 38’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, değer alt boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (F: 1.544, p>.05).

Tablo 39 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutu ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	3,7256	,66048
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	3,8299	,83358
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	3,7847	,83683
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	3,8053	,74115
Toplam	382	3,7901	,79737

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okulun türüne göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutu ile ilgili betimleyici istatistikler Tablo 39’da gösterilmektedir. Tablo 39’a göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutuyla ilgili Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması 3,7256; Müstakil Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması 3,8299; İlçe Merkezindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması 3,7847 bulunurken; İl Merkezindeki İlkokullarda ve YİBO’larda görev yapan sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalaması ise 3,8053 bulunmuştur. Yapılan analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutuyla ilgili toplam aritmetik ortalaması ise 3,7901 bulunmuştur.

Tablo 40 Çalışma Grubundaki Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Uyum Alt Boyutunun, Görev Yapılan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,308	3	,103	,160	,923
Grup İçi	241,934	378	,640		
Toplam	242,242	381			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 40’da gösterilmektedir. Tablo 40’a göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının uyum alt boyutunun, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (F: .160, p>.05).

Tablo 41 Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Betimleyici İstatistikler

Görev Yapılan Okulun Türü	N	Aritmetik Ortalama	ss
Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları	43	4,1309	,58747
Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları	67	4,0256	,61103
İlçe Merkezindeki İlkokullar	196	3,9544	,59076
İl Merkezindeki İlkokullar ve YİBO	76	3,9297	,56452
Toplam	382	3,9818	,58979

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre betimleyici istatistikler Tablo 41’de gösterilmektedir. Tablo 41’e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ölçeğin tamamı için toplam aritmetik ortalaması 3,9818; Sevgi alt boyutu için toplam aritmetik ortalaması 3,8541; Değer alt boyutu için toplam aritmetik ortalaması 4,4398; Uyum alt boyutu için toplam aritmetik ortalaması ise 3,7901 bulunmuştur.

Tablo 42 Çalışma Grubundaki Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,438	3	,479	1,382	,248
Grup İçi	131,093	378	,347		
Toplam	132,531	381			

p>.05

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre ANOVA testi sonuçları Tablo 42’de gösterilmektedir. Tablo 42’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre; anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (F:1.382, p>.05).

9. Çalışma grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik alguları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordamakta mıdır?

Tablo 43 Öğretmen Öz Yeterlik Algısı Alt Boyutları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutuma İlişkin Regresyon Modelinin Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Toplam Kare	F	p
Regresyon	155532,748	3	51844,249	2874,460	,000*
Residual	6817,673	378	18,036		
Total	162350,421	381			

*p < .001

Öğretmen öz yeterlik algısının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretim süreçleri ve sınıf yönetimi puanlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu yordama gücüne ilişkin kurulan regresyon modelinin anlamlılığının test edildiği tek yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 43’te gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre modelin genel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (F₃₋₃₇₈: 2874,46; p < .001).

Tablo 44 Öğretmen Öz Yeterlilik Algısı Alt Boyutlarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumu Yordama Gücüne İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
(Sabit)	14,642	1,371		10,679	,000*
öyök	,987	,063	,273	15,566	,000*
öyös	1,402	,066	,393	21,381	,000*
öysy	1,580	,091	,398	17,360	,000*
R: ,979			R ² : ,958		*p < .001

Regresyon analizi sonuçlarına göre öğretmen öz yeterlilik algısı alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu yordama gücüne ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

$$\text{Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum} = \text{ÖYÖK} \cdot 273 + \text{ÖYÖS} \cdot 393 + \text{ÖYÖS} \cdot 398$$

Öğretmen öz yeterlilik algısı alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu yordama gücüne ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 44'te gösterilmiştir. ÖYÖK, ÖYÖS ve ÖYSY alt boyutlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun çok önemli birer yordayıcılar olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının % 27,3'ünün ÖYÖK, % 39,3'ünün ÖYÖS, % 39,8'inin ise ÖYSY ile açıklandığı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanının % 95,8'inin üç alt boyut tarafından yordandığı görülmektedir (R² : ,958).

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde önceki bölümlerde açıklanan bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

A. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada daha önce de belirtildiği gibi Ağrı ilinde ve ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir. Çalışmanın problem cümlesi etrafında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ne düzeyde yordadığı ve öğretmenlerin özelliklerine göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlılık aranmıştır. Bulunan bulgulara dayanarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının, öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu bulguya göre denilebilir ki cinsiyet değişkeni, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını etkilememektedir. Bu bulgu Akbulut'un "Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz yeterlik İnançları" konu başlıklı çalışmasıyla tutarlıdır. Akbulut¹³⁵ yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkeniyle ilgili şu bulgulara yer vermiştir: "cinsiyetleri bakımından bayan ve erkek müzik öğretmeni adaylarının arasında müzik dersine ilişkin öz yeterlik inançlarında istatistiksel açıdan manidar bir farklılık bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın dışında Altunçekiç, Yaman ve Koray'ın¹³⁶ "Öğretmen Adaylarının Öz yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma" konu başlıklı makale çalışmasında da bulunan bu bulgu desteklenmiştir. Altunçekiç, Yaman ve Koray'a göre "öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre fen öğretimine yönelik öz yeterlik inanç düzeylerinin anlamlı olarak farklılık göstermediği belirlenmiştir". Yapılan bu çalışmaların dışında Özdemir "Sınıf Öğretmeni

¹³⁵ Efe Akbulut, "Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz yeterlik İnançları", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt III, S. 2, 2006, s. 24-33.

¹³⁶ Alper Altunçekiç, Süleyman Yaman ve Özlem Koray, "Öğretmen Adaylarının Öz yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 13, 2005, s. 93-102.

Adaylarının Öğretim sürecine İlişkin Öz Yeterlik İnançlarının Çeşitli değişkenler açısından İncelenmesi” konu başlıklı makale çalışmasında da bu bulguların tersi bir bulgu bulunmuştur. Özdemir¹³⁷ bu bulguyu şu şekilde ifade etmiştir: “cinsiyetin öğretmen adaylarının öğretim sürecinin söz konusu boyutlarına yönelik öz yeterlik inançları üzerinde etkili bir değişken olduğu ortaya konulmuştur.” Bu bulguların dışında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine uygulanan öz yeterlik ölçeğinin alt boyutu olan öğrenci katılımı yeterlik boyutunun da cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Daha önce yapılan Benzer’in¹³⁸ çalışmasında da özellikle araştırmaya katılanların öz yeterlik algılarının öğrenci katılımına ilişkin yeterlik boyutunun, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bunun tam tersi bir başka çalışma olan Seçkin’in¹³⁹ çalışmasında da araştırmaya katılanların öz yeterlik algılarının öğrenci katılımı yeterlik boyutunun cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgularına rastlanılmıştır. Ölçeğin bir alt boyutu olan öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun da cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Yine ortaya çıkan bu bulgu Seçkin’in¹⁴⁰ yapmış olduğu ve benzer sonuçların çıktığı çalışmayı da destekler niteliktedir. Bu çalışmada araştırmacı öğretmenlerin öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu bulguların tam tersi bir bulguyu da Demirtaş, Cömert ve Özer¹⁴¹ araştırmalarında belirtmişlerdir. Araştırmacıların yaptıkları çalışmaya göre araştırmaya katılan katılımcıların öz yeterlik algılarının öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun, cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği bulgusu bulunmuştur. Aynı şekilde ölçeğin diğer bir alt boyutu olan sınıf yönetiminde yeterlik boyutunun da cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. İncele-

¹³⁷ Özdemir, s. 292.

¹³⁸ Fatih Benzer, “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Analizi”, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s. 51.

¹³⁹ Atılay Seçkin, “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz yeterlik İnançlarının İncelenmesi”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 64.

¹⁴⁰ Seçkin, s. 64.

¹⁴¹ Hasan Demirtaş, Melike Cömert ve Niyazi Özer, “Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 36, S. 59, 2011, s. 103.

nen bu çalışmalar göre denilebilir ki yapılmış olan çalışmalarda, cinsiyet değişkeni öz yeterlik algılarını bazen etkilemektedir, bazen de etkilememektedir. Bunun yanı sıra yapılan araştırmaya göre kadın katılımcıların öğrenci katılımında yeterliklerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu; erkek katılımcıların ise öğretimsel stratejiler ve sınıf yönetiminde yeterliklerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu söylenilebilir. Yani bu bulguya göre kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğrencilerle daha iyi iletişim kurabildiği; erkek öğretmenlerin ise kadın öğretmenlere göre sınıf yönetiminde daha başarılı olduğu söylenebilir.

2. Çalışma grubunun içinde bulunan araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile öz yeterlik algılarının alt boyutları olan öğrenci katılımı, öğretimsel stratejilerde yeterlik ve sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu bulgulara göre denilebilir ki öğretmenlerin mezun olduğu okul türünün, öğretmenlerin öz yeterliklerini ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkilememektedir. Yine Benzer'in¹⁴² çalışmasına bakıldığında mezun olunan okul türüne göre öğrenci katılımı yeterlik boyutunun anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna varılmıştır. Ölçeğin diğer alt boyutları için de aynı durum geçerlidir. Yapılan araştırma için bu bulgulara dayanılarak denilebilir ki araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri farklı üniversitelerden mezun olsalar ve farklı eğitim alsalar da öğretmenlik mesleği için kendilerini lisans düzeyinde yeterli görmektedirler. Bu bulgudan hareketle denilebilir ki lisans mezunu olan her birey öğretmenlik mesleğine yönelik kendisini yeterli görmekte ve öğretmenlik mesleğini yapabileceğine inanmaktadır.

3. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu anlamlı farklılığın yapılan LSD testi sonuçlarına göre “Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları-Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları” ve “Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları-İlçe Merkezindeki İlkokullar” gruplamasında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı farklılık, “Birleştirilmiş Sınıflı İlkokulları-Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları” arasında “Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokulları lehindedir. “Müstakil Sınıflı Köy İlkokulları-

¹⁴² Benzer, s. 75.

İlçe Merkezindeki İlkokullar” gruplamasında ise İlçe Merkezindeki İlkokulların lehindedir. Bu bulgulara göre Müstakil Sınıflı İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri, kendilerini diğer okul türlerinde görev yapan sınıf öğretmenlerine göre daha az yeterli görmektedirler. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında ise öğrenci katılımı yeterlik boyutunun ve öğretimsel stratejilerde yeterlik boyutunun da görev yapılan okulun türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konuda yapılmış olan çalışma sayısı az olduğu için karşılaştırmalı sonuçlara ulaşılamamıştır. Fakat buna benzer bir çalışmayı Ercan’da¹⁴³ yapmıştır. Yapılmış olan bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin bilimsel süreç beceri düzeyleri ile fen bilgisi öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmaya göre Uşak ilinde ilköğretim okullarında görev yapan 4. Ve 5. Sınıf öğretmenlerinin bilimsel işlem beceri düzeylerini ve Fen Bilgisi öz yeterliklerini ortaya koymayı, çeşitli değişkenler açısından incelemeyi ve öğretmenlerin bilimsel işlem becerileri ile öz yeterlik düzeylerini karşılaştırmak amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin öz yeterlik inançları üzerinde, çalıştıkları yerin etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin diğer alt boyutu olan sınıf yönetiminde yeterlik alt boyutu için ise görev yapılan okulun türüne göre anlamlı farklılığa rastlanılmıştır.

4. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına bakıldığında kadın öğretmenlerin tutum puan ortalamalarının, erkek öğretmenlerin tutum puan ortalamalarından daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Daha önce, Saracaloğlu¹⁴⁴ “Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları” konu başlıklı makale çalışmasında da bu bulgu desteklenmiştir. Saracaloğlu Beden Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemiştir. Yapmış olduğu bu çalışmada, öğrencilerin tutum puanlarının cinsiyete göre değiştiğini ve bayan öğrencilerin, erkeklere göre daha yüksek bir tutum puanına sahip oldukları bulunmuştur. Bu araş-

¹⁴³ Ercan, s. 68.

¹⁴⁴ Asuman Seda Saracaloğlu, “Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları”, *Spor Bilimleri Dergisi*, S. 3, 1992, s. 10-26.

tirmaların dışında Üstün, “Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” konu başlıklı makale çalışmasında da bu bulguların tersi bir durum ortaya çıkarılmıştır. Üstün’e¹⁴⁵ göre “öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma etkisi olamadığı tespit edilmiştir.”

Yapılan bu çalışmanın bulguları ışığında denilebilir ki araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında, kadın öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, erkek öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarından yüksek düzeydedir. Yani kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre öğretmenlik mesleğini daha çok sevmekte, daha çok değer değer göstermekte, daha çabuk uyum sağlamaktadır. Bu durumun sebebi olarak da kadınların annelik duyguları ve çocuk yetiştirme eğilimleri gösterilebilir. Kadınların öğretmenlik mesleğini yaparken öğrencileri tamamen kendi çocuğuymuş gibi algılaması ve onlara sevgi göstermesi, onlarla içten bir şekilde ilgilenmesi, öğrencileri istediği gibi yetiştirmek istemesi, buna bağlı olarak öğrencilerin kadın öğretmene olan bağlılığının artması, öğretmenin öğrencilerden olumlu dönüt alması, kadın öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarını olumlu düzeyde etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca kadın öğretmenlerin öğrencilere olan sevgisinin ve annelik duygularının dışında, öğretmenlik mesleğinin bayan mesleği olarak görülmesi ve tatillerinin çok olması da kadın öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine daha çok değer verdiğinin ve mesleğe çabuk uyum sağlayıp, öğretmenlik mesleğini sevdiğinin göstergesidir.

Ölçeğin al boyutları olan sevgi, değer ve uyum alt boyutları için ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Gülsoy¹⁴⁶ yapmış olduğu çalışmada “cinsiyet değişkeninin öğretmenlik mesleğinin alt boyutu olan sevgi boyutunu etkilemediği bulgusuna ulaşmıştır.” Yine bu bulguyu destekleyecek bir bulguya da Duran¹⁴⁷ yapmış olduğu çalışmada rastlamıştır. Duran’a göre “araştırmaya katılanların cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların sevgi alt boyutu anlamlı farklılık göstermemektedir.”

¹⁴⁵ Ahmet Üstün, “Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, S. 339, 2007, s. 20-27.

¹⁴⁶ Gülsoy, s. 65.

¹⁴⁷ Duran, s. 47.

5. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun olduğu okula göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu bulgunun tam tersi bir çalışmada Tekneci¹⁴⁸ “zihinsel engelliler öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği puanları öğrencilerin mezun oldukları okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık” gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca bu bulguların dışında Yavuz’un¹⁴⁹ yapmış olduğu çalışmanın bulguları da bunu destekler niteliktedir. Araştırmacının yapmış olduğu çalışmaya göre öğretmen adaylarının öz yeterlik algısının mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum boyutu için de aynı bulguya rastlanılmıştır. Öğretmenlerin mezun olduğu okula göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların alt boyutlarının anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yapılan çalışmanın bulgularına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü, eğitim fakültesi de olsa diğer okullar da olsa lisans bazında katılımcı öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini sevdiği, öğretmenlik mesleğine değer verdiği, öğretmenlik mesleğine uyum sağlayabildiği söylenilebilir.

6. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının alt boyutları olan sevgi, değer ve uyum alt boyutlarının, öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konuda yapılmış çalışmaya rastlanılmadığı için karşılaştırmalı sonuçlara değinilmemiştir.

7. Tutumu, İnceoğlu¹⁵⁰ “Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal konu, obje ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bir tepki, bir ön eğilim” olarak açıklamıştır. Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi tutumun bireyin duygu, düşünce ve davranışlarının toplamı olduğu söylenilebilir. Bu bağlamda bireyin kendine ilişkin öz yeterlik algısının kendisini bir meslek alanında etkili ve yeterli hissetmesi bireyin duygu,

¹⁴⁸ Tekneci, s. 91.

¹⁴⁹ Yavuz, s.64

¹⁵⁰ İnceoğlu, s. 15

düşünce ve davranışlarını da etkilemektedir. Buna göre denilebilir ki yapılan regresyon testi sonuçlarına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordamakta ve etkilemektedir. Bu bulguya göre ise öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlik inançları doğrultusunda sınıfta başarılı bir performans geliştirebilen, öğrencilerden ve çevresinden olumlu yönde geri dönüt alabilen öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirdiği söylenebilir.

8. Yapılan bu çalışma neticesinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve iyi düzeyde olduğu söylenilebilir. Ayrıca yapılan testlere göre denilebilir ki Ağrı ilinde ve ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin öz yeterliklerinin iyi düzeyde olması, mesleği yapabilme inançlarının da iyi düzeyde olduğunun göstergesidir.

B. Öneriler

1. Araştırma farklı branştaki öğretmenlere de uygulanabilir; fakat yapılan araştırmalarda ve incelemelerde sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algıları üzerine yapılmış olan çalışmaların az olması, sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının araştırılmasının devam etmesi gerektiği düşünülmektedir.

2. Yapılan bu çalışma sınıf öğretmenlerinin genel öz yeterlik algılarını ve genel anlamda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmanın dışında sınıf öğretmenlerinin, özellikle kendi alanlarında sorumlu oldukları, dersine girdikleri dersler için öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırılmalıdır. Bu sayede sınıf öğretmenlerinin vermiş oldukları dersleri yapabileceklerine yönelik inançları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha ayrıntılı şekilde incelenebilir.

3. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, görev yaptıkları okula göre öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları daha detaylı şekilde incelenmeye devam edilmelidir.

4. Araştırmada veri toplamak için nicel yöntemlerden yararlanılmıştır. Aynı konuda nitel yöntemler (görüşme protokolü, içerik analizleri vb.) kullanılarak bir

başka çalışma daha yapılabilir. Konu için daha farklı bulgular ve daha açıklayıcı bulgular bulunabilir.

5. Bu konuda yapılacak olan çalışmaların farklı illerde ve farklı değişkenlerle (yaş, kıdem, farklı branş vb.) yapılması araştırmaya yeni bir boyut kazandıracaktır. Farklı illerin ve farklı değişkenlerin kullanılmasıyla öğretmenler için öz yeterlik algısının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun ne kadar önemli olduğunun ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

V. KAYNAKLAR, EKLER

Kaynaklar

- AÇIKGÖZ ÜN, Kamile; “Etkili Öğrenme ve Öğretme”, *Buca Eğitim Fakültesi Yayınları*, 1998.
- AKBULUT, Efe; “Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz yeterlik İnançları”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt III, S. 2, 2006, s. 24-33.
- ALTUNÇEKİÇ, Alper; Yaman, Süleyman; Koray, Özlem; “Öğretmen Adaylarını Öz yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 13, 2005, s. 93-102.
- AKGÜN, Özcan Erkan; *Bilgisayar Öz Yeterlik İnançları*, Deryakulu D., (edt), Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler, Ankara 2008.
- ALIM, Mete; BEKDEMİR, Ünsal; “Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 172, 2006, s. 263-275.
- ARKAN, Kader; “Sınıf Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerisini Kazandırmaya Yönelik Öz yeterlikleri ile İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- ARSLANER, Fatma; “Yöneticilerde Öz yeterlik Algılaması ve Sağlık Yöneticilerinde Bir Araştırma”, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- ASAN, Aşkın; “Fen ve Sosyal Alanlarda Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları”, *Eurasian Journal of Educational Research*, 7 (1), 2002, s. 15.
- AŞKAR, Petek; Işıksal, Mine; “İlköğretim Öğrencileri İçin Matematik ve Bilgisayar Öz yeterlik Algısı Ölçekleri.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 2003, s. 109-118.

- ATICI, Meral; “İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Yetkinlik Beklentisi Rolünün İngiltere ve Türkiye’de Seçilen Bir Araştırma Grubu Üzerinde İncelenmesi”, 2000, s. 87.
- AYDIN, Neşe; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının ve Öğretmenlerinin Çevre Eğitime Yönelik Öz yeterlik İnançları Üzerine Sınıf Düzeyi, Kıdem ve Değer Yönelimlerinin Etkisi”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- AYSU, Burçin; “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi”, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- BABACAN, “Öğretmenlerin Öğrencilerine Yönelik Tutumları ve Günü”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- BALCI, Ali; *Etkili Okul ve Okul Geliştirme Kuram Uygulama ve Araştırma*, Ankara 2001.
- BALCI, Ali; *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, 7.bs, Ankara 2009.
- BANDURA, Albert; *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall,1986.
- BANDURA, Albert; *Self-Efficacy*, V. S. Ramachaudran, (edt), Encyclopedia Of Human Behaviour, 1994.
- BANDURA, Albert; *Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies*, A. Bandura, Self-Efficacy in Societies, New York 1995, s. 1-45.
- BANDURA, Albert; *Self Efficacy The Exercise of Control*, New York 1997.
- BANDURA, Albert; (edt), *Self Efficacy in Changing Societies Cross Cultural Perspectives on Self Efficacy* 2002.

- BANDURA, Albert; *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory NJ: Prentice Hall*, 1986. (Aktaran: Kübra Korkut, “Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ile Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- BAŞARAN, İbrahim; *Eğitim Psikolojisi*, Ankara 2000.
- BAŞAR, Hüseyin; *Sınıf Yönetimi*, İstanbul 1999.
- BATMAZ, Veysel; İSEN, Galip; *Ben ve Toplum*, İstanbul 2002.
- BAYRAK, Coşkun; “Modern Eğitimde Öğretmen Profili”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1999, s. 92-95.
- BENZER, Fatih; “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Analizi”, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s. 51.
- BIKMAZ, Fatma; “Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz yeterlik İnancı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Milli Eğitim Dergisi*, 161, 2004.
- BIKMAZ, Fatma; *Öz Yeterlik İnançları*, Deryakulu D., Kuzgun Y., (edt), Eğitimde Bireysel Farklılıklar, Ankara 2006.
- BİLEN, Mürüvvet; “Eğitimde Verimliliğe Öğretmenin Kişilik Özelliklerinin Etkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 8, 1992, s. 27-30.
- BODUR, Mine; “Eğitim Fakültesi Programlarının Farklı Lise Çıkışlı Öğrencilerin Öğretmenlik tutumlarına Etkisi”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- BOZDOĞAN, Emre Aykut; YALÇIN, Yalçın; “İlköğretim 6., 7., ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Derslerindeki Fizik Konularına Karşı Tutumları” , *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, S. 1, 2005, s. 241-247.
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş; MUŞTA, Muammer Celalettin; PİLTEN, Önder; *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Konya 1998.

- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 11.bs, Ankara 2010.
- ÇAPA, Yeşim; ÇİL, Nesrin; “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 18, 2000, s. 69-73.
- ÇELİKKAYA, Hasan; *Eğitim Sosyolojisi*, İstanbul 1996.
- ÇELİKKAYA, Hasan; *Eğitime Giriş*, İstanbul 1997.
- ÇETİN, Şaban; “İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma”, *Milli Eğitim Dergisi*, 2001, s. 20.
- ÇETİNKAYA, Ramazan; “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- DAĞ, Esra; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişki”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- DEMİREL, Melek; “Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz yeterlik İnançları”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 37, 2009, s. 36-49.
- DEMİRTAŞ, Hasan; Cömert Melike ve Özer, Niyazi; “Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 36, S. 59, 2011, s. 103.
- DERMAN, Ayşe; “Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kimya Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007.

- DOĞAN, “Eğitim Fakültelerinde Okuyan Aday Öğretmenlerin Matematiğe Karşı Tutumları”, IV. Fen Bilimleri Eğitim Kongresi Hacettepe Üniversitesi, 2001, s. 551-555.
- DURAN, Orhan; “Anadolu Öğretmen Liselerinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- ERCAN, Semra; “Sınıf Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri ile Fen Bilgisi Öz yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- ERDEM, Ali Rıza; GEZER, Kudret; ÇOKADAR, Hulusi; “Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi, Cilt 1, 2005, s. 471-477.
- ERDOĞAN, İlhan; *İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış*, İstanbul 1999.
- ERGÜN, Gül ve AKTAŞ, Serpil; “ANOVA Modellerinde Kareler Toplamı Yöntemlerinin Karşılaştırılması”, *Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 15(3), s. 481-489.
- ERGÜN, Mustafa ve DUMAN, Tayyip; “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 137, 1998, s. 45.
- ERKUŞ, Adnan; *Psikometri Üzerine Yazılar*, Ankara 2003.
- EROĞLU, Gülşah; “Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültelerinden Mezun Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışları ile İlgili Yeterliklerine İlişkin Görüşleri”, Gazi Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- ERTUĞRUL, Halit; *Öğretmenin Başarı Kılavuzu*, İstanbul 2000.

- FINDIKÇI, İlhami; “Öğretmenlerin Disiplin Konusundaki Tutumları”, Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri, 1991, s. 92-93.
- GEREK, Resul; “Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- GÖKÇE, Erten; “21. Yüzyılın Öğretmeni”, *Çağdaş Eğitim*, S. 270, 2000, s. 21-26.
- GÜÇLÜ, Nezehat “Öğretmen Davranışları”, *Milli Eğitim Dergisi*, 2000, s. 21.
- GÜLSOY, Fatih; “Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fizik Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı Fizik Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- GÜRKAN, Tanju; *İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları ile Benlik Kavramları Arasındaki İlişki*, Ankara 1993.
- HAMURCU, Hülya; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimine Yönelik Öz yeterlik İnançları”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, S. 24, 2006, s. 112-122.
- HENSON, Kyle Robin “The effects of participation in teacher research on teacher efficacy.”, *Teaching and Teacher Education*, S. 17(7), 2001, s. 819-836.
- HOY-WOOLFOLK, A. ve HOY, W. K. “Prospective teachers’ sense of efficacy and beliefs about control .” *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 1990, s. 81-91.
- İLTER, İlhan; “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- İNCEOĞLU, Metin; *Tutum Algı İletişim*, Ankara 1993.

- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem; *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10. bs., İstanbul 1999.
- KAHYAOĞLU, Mustafa; YANGIN, Selami; “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz yeterliklerine İlişkin Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 15, 2007, s. 73-84.
- KAPICI ZENGİN, Umut; “İlköğretim Öğretmenlerinin Öz- Yeterlik Algıları ve Sınıf İçi İletişim Örüntüleri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- KARAGÖZOĞLU, Galip; “Eğitim Sistemimizde Öğretmen Yetiştirme Politikamıza Genel Bir Bakış”, Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, 2003, s. 10-12.
- KARAHAN, Esra; “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Tutumları Açısından İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- KESKİN ÜNAL, Gülseren; Orgun, Fatma; “Öğrencilerin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, S. 7, 2006, s. 92-99.
- KİREMİT, Hatice; “Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji ile İlgili Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, 2006.
- KORKUT, Kübra; “Sınıf Öğretmenlerinin Öz yeterlik İnançları ile Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- KURBANOĞLU, Serap; “Öz Yeterlik İnancı ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi”, *Bilgi Dünyası*, 5(2), 2004. s. 137-152.

- KUŞ BÜTÜN, Burcu; “Öğretmenlerin Bilgisayar Öz yeterlik İnançları ve Bilgisayar Destekli Öğretime Yönelik Tutumları”, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla; *Eğitim Programları ve Öğretim*, Ankara 1997.
- KÜÇÜKYILMAZ, Aysun; DUBAN, Nil; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz- Yeterlik İnançlarının Arttırılabilmesi İçin Alınacak Önlemlere İlişkin Görüşleri”, *Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt III, 2006.
- OĞUZKAN, Ferhan; *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*, Ankara 1985.
- ÖNEN, Fatma; Öztuna, Aysun; “Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenlerinin Öz yeterlik Duygusunun Belirlenmesi”, *Yedi Tepe Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005.
- ÖZDAMAR, Kazım; *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Eskişehir 1997.
- ÖZDEMİR, Mehmet Soner; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, S. 54, 2008, s. 277-306.
- ÖZGÜR, Nezihe; “Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1994.
- ÖZTÜRK, İbrahim Halil; *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara 2002.
- SARACALOĞLU, Seda Asuman; “Fen ve Edebiyat Fakülteleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, 1. Eğitim Kongresi Bildirileri, 1991, s. 565-569.
- SARACALOĞLU, Seda Asuman; “Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları”, *Spor Bilimleri Dergisi*, S. 3, 1992, s. 10-26.
- SEÇKİN, Atılay; “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz yeterlik İnançlarının İncelenmesi”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 64.

- SCHUNK, Dale; "Peer models and children behavioral change." *Review of Educational Research*, 57, 1990, s. 149-174.
- SEFEROĞLU, Sadi Süleyman; "Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutumları", XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Gazi Üniversitesi, Cilt 1, 2004, 413-423.
- SHARP, C; "Study support and the development of self-regulated learner.", *Educational Research*, 44(1), 2002, s. 29-42.
- SÜNBÜL, Ali Murat; *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik*, Demirel Ö., Kaya Z., (edt), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara 2002, s. 243-278.
- ŞAHİN, Ersin; "İlköğretim sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Öz Yeterlik Algılarının ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi", Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretimi Doktora Programı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010.
- TAVŞANCIL, Ezel; *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, 2.bs., Ankara 2005.
- TEKİŞİK, Hüseyin Hüsnü; "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 11 (116), 1986, s. 1-9.
- TEKNECİ, Emrah; "Zihin Engelliler Öğretmeni 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması", Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihin Engelliler Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- TEZBAŞARAN, Ata; *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*, Ankara 1997.
- TEZCAN, Mahmut; *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara 1988.
- TUCCCKMAN, W. B.; *Educational Psychology From Theory too Application*, Florida: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

- TÜRK, Ömer; “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öz yeterlikleri ve Mesleki Doyumlarının İncelenmesi”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- TÜRKOĞLU, Adil; “İyi Öğretmen Kimdir”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 2, 1988, s. 130-131.
- UMAY, Aysun; “İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programının Matematiğe Karşı Öz Yeterlik Algısına Etkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 22, 2002, s. 148-155.
- USLUEL, Yasemin; SEFEROĞLU, Sadi; “Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojilerini Kullanmada Karşılaştıkları Engeller, Çözüm Önerileri ve Öz Yeterlik Algıları”, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 3, (6), 2004, s. 143-157.
- ÜLGEN, Gülten; *Eğitim Psikolojisi Birey ve Öğrenme*, Ankara 1995.
- ÜREDİ, Işıl; ÜREDİ, Lütfi; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Buldukları Sınıflara ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması”, *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt:1 Sayı:2. 2006.
- ÜSTÜN, Ahmet; “Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, S. 339, 2007, s. 20-27.
- ÜSTÜNDAĞ, Nurcan; “Müfredat laboratuvar Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Bilgisayar Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki ilişkinin İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- WOOLFOLK, Tschannen-Moran; Hoy; “Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. Review of Educational Research” 68(2), 1998, s. 202–248.

- VARDARLI, Gülseren; “İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Genel Öz yeterlik Düzeylerinin Yordanması”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- YAVUZ, Dursun; “Öğretmen Adaylarının Öz yeterlik Algıları ve Üstbilişsel Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- YAVUZER, Yasemin; KOÇ, Mustafa; “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmen Yetkinlikleri Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Niğde Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 2002, s. 35-43.
- YENİLMEZ, Kürşat; ÖZABACI, Nilüfer; “Yatılı Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Matematik ile İlgili Tutumları ve Matematik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 14, 2003, s. 132-146.
- YILDIZ, Salih; “Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Dershane Öğrencilerinin Matematik Dersine Karşı Tutumları”, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- YILMAZ, Miraç; KÖSEOĞLU, Pınar; “Yabancı dilde Hazırlanan Bir Öğretmen Öz yeterlik Ölçeğinin Türkçe 'ye Uyarlanması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. (27), 2004, s. 260-267.
- YILMAZ, Miraç; KÖSEOĞLU, Pınar; GERÇEK, Cem; SORAN, Haluk; “Öğretmen Öz Yeterlik İnancı”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S. 58, 2004.
- YÜREKLİ, Bilge Ümmühan; “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematiğe Yönelik Öz yeterlik Algıları ve Tutumları Arasındaki İlişki”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.

EKLER

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

16925

Sayı : B.08.4.MEM.4.04.00-252/
Konu : Anket Uygulaması

ELESKİRT KAYMAKAMLIĞI'NA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

AĞRI

İlgi: (a)Erzincan Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün
27.09.2011 tarih ve 1205 sayılı yazısı.
(b) Ağrı Valiliği'nin 07.10.2011 tarih ve 16836 sayılı yazısı

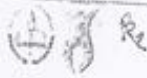
İlgi (a) sayılı yazıda Erzincan Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans öğrencisi 097701104 Selim
DOĞAN'ın "Sınıf Öğretmenlerinin Özyeterlilik Algısı ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik
Tutumlarının İncelenmesi (Ağrı İli Örneği)" konulu tez çalışması kapsamında anket
uygulanması yapmak istediği belirtilmektedir
İlgi (b) Valilik Makam Onayı ile anket formlarının okulunuzda uygulanarak
Müdürlüğünüz AR-GE Birimine 19.10.2011 Çarşamba günü mesai bitimine kadar
gönderilmesi hususunda;

Cereğini rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü v.

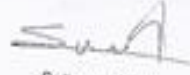
5257
E.Ö. REKT. Müd.'ne
18.10.2011
Kaymakam

EK:
Okul listesi (1 sayfa)
Anket Formu (3 sayfa)

AĞRI İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ AĞRI MERKEZ
İçişleri Adresi: Atatürk Caddesi - II
Tefos (472) 215 2400/121 İçişletme İşi: Serkan Z. KÖSEDAĞ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE SUNULMAK ÜZERE
Uygulama ve araştırma yapmayı planladığım okulları gösterir tablo aşağıda sunulmuştur.
Gereğini arz ederim.

Selim DOĞAN

Yüksek Lisans öğrencisi

Ağrı Merkez	Eleşkirt İlçe	
Aşağı Küpüran İ.Ö.O	Eleşkirt Merkez İ.Ö.O	Çoğurlu İ.Ö.O
Fatih Sultan Mehmet İ.Ö.O	Eleşkirt 100. Yılı İ.Ö.O	Dilekyazı İ.Ö.O
Cumhuriyet İ.Ö.O	Eleşkirt Merkez Atatürk İ.Ö.O	Düzgören İ.Ö.O
Hürriyet İ.Ö.O	Eleşkirt Cengiz Topel İ.Ö.O	Y. Esen İ.Ö.O
Ibrahim Çeçen İ.Ö.O	Eleşkirt Yatılı Bölge İ.Ö.O	Geçitveren İ.Ö.O
	Eleşkirt Yayladüzü İ.Ö.O	Gözcü İ.Ö.O
	Eleşkirt Yücekapı İ.Ö.O	İkiyamaç İ.Ö.O
	Eleşkirt Tahir İ.Ö.O	
	Eleşkirt Toprakale İ.Ö.O	
	Eleşkirt Değirmençüğü İ.Ö.O	
İMKB Gazi İ.Ö.O	Taşlıçay İlçe	
Kadir Has İ.Ö.O	Alakaoçlu İ.Ö.O	Mehmet Akif Ersoy İ.Ö.O
Kazım Karabekir İ.Ö.O	Aş. Dumanlı İ.Ö.O	Merkez Atatürk İ.Ö.O
Kuvayı Milliye İ.Ö.O	Aş. Düzmeçyan İ.Ö.O	Tanrıverdi İ.Ö.O
Atatürk İ.Ö.O	Aş. Esen İ.Ö.O	Yardımcılar İ.Ö.O
15 Nisan İ.Ö.O	Aş. Toklu İ.Ö.O	Yassıkaya İ.Ö.O
Murat Yatılı Bölge İ.Ö.O	Bayraktar İ.Ö.O	Yavuz Selim İ.Ö.O
Merkez Yüzüncü Yılı Yatılı Bölge İ.Ö.O	Bayramyazı İ.Ö.O	Yukarı Dumanlı İ.Ö.O
Merkez Ozanlar Yatılı Bölge İ.Ö.O	Taşlıçay Yatılı Bölge İ.Ö.O	Yukan Düzmeçyan İ.Ö.O
Mehmet Şerafettin	Çokege İ.Ö.O	Yeltepe İ.Ö.O
Yalkaya İ.Ö.O		Yukan Toklu İ.Ö.O

eri
âm
esai

Tablo, Uygulama yapılması planlanan ilköğretim okullarını göstermektedir.

UYGUNDUR

20/09/2011

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER

Danışman

Değerli Öğretmenler,

Bu anket "Sınıf Öğretmenlerinin Özyeterlik Algısı ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" amacıyla yapılacak bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilecek sonuçların güvenilirliği, sizin samimiyetinize ve içtenliğinize bağlıdır. Cevaplarınız sadece bu çalışma içinde kullanılacaktır. Çalışmamıza ve araştırmamıza yapmış olduğunuz katkılardan dolayı hepinize teşekkür ederim. Saygılarımla...

Araştırmacı
Selim DOĞAN

1. Cinsiyet

erkek kadın

2. Yaş

.....

3. Görev yaptığınız okul

.....

4. Görev yaptığınız ilçe

.....

5. Meslekteki kaçınıcı yılınız

.....

6. Mezun olunan okul

eğitim fakültesi diğer

7. Öğretmenlik mesleğini severek yapıyorum

Evet Hayır

8. Evlisisiniz ?

Evet Hayır

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ İLE İLGİLİ ÖNERMELER

	Kuvvetle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Asla Katılmam
1.Benim için en ideal meslek öğretmenliktir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2.Bir ömür boyu öğretmenlik yapabilirim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.Mesleğimle ilgili faaliyetleri yapmak bana hiç zevk vermiyor.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4.Öğretmenlik benim için bir tutkudur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
5.Öğretmenliğin bence hiçbir cazip yanı yoktur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
6.Öğretmenlik mesleğindeki tecrübem arttıkça bu mesleğe daha çok bağlanacağıma inanıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
7.Bu mesleğin bana çok şey kazandıracaklarını düşünmüyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
8.Öğretmenlikten alacağım manevi doyumunu hiçbir şeye değiştirmem.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
9.Bu mesleği yapmaktan kimse beni alıkoyamaz.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
10.Öğretmenliğin kişiliğime uygun bir meslek olduğunu düşünmüyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
11.Bu mesleği bilerek ve isteyerek seçtim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
12.Öğretmenlikten alacağım hazzın bana bu mesleğin tüm zorluklarını unutturacağına inanıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
13.Öğretmenlik mesleğini sevmiyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14.İnsanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiğim için bu mesleği seçtim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
15.Benden yeni bir meslek seçmem istense hiç tereddütsüz yine öğretmenlik mesleğini seçerdim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
16.Bu meslekte her zaman öğrenme ve öğretme heyecanı duyacağımı zannetmiyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
17.İleride bu meslekte başarılı olabilmek için çok çalışıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
18.Öğretmenlik mesleğinin beni ne maddi nede manevi açıdan tatmin edeceğini zannetmiyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
19.Öğretmenlik mesleğini layıkıyla yapacağıma inanıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
20.Derslerden ve öğretmenlerden bıktığım için öğretmenlik benim için yapacağım mesleklerin en sonuncusudur.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
21.Öğretmenlik bilginin yanı sıra yetenek gerektiren bir meslektir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
22.Öğretmenlik paylaşımın en yoğun yaşandığı bir meslektir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
23.Ancak çok zorda kalırsam bu mesleği yapmayı düşünebilirim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
24.Öğretmen olacağımı düşündükçe mutsuz oluyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
25.Bu mesleği öğrendikçe ciddiyetini daha iyi anıyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
26. Daha iyi bir meslek bulursam bir an bile öğretmenlik yapacağımı zannetmiyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
27.Öğretmenlik özveri isteyen bir meslektir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
28.Öğretmenlik onurlu bir meslektir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
29.Öğretmenlik gibi çileli bir mesleğe başlamaktan çekiniyorum.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
30.Öğretmenlik mesleği hasta toplumları kurtaracak bir ilaç gibidir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
31.Sürekli kendini yenileme düşüncesi bu mesleği yapma konusunda beni düşündürüyor.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
32.Öğretmenlik mesleği bir daha düzelmeyecek kadar yıpranmış bir meslektir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
33.Öğretmenlik vicdani boyutu önemli olan mesleklerin başında gelmektedir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
34.Sürekli bir sınıfta hapsolmek beni sinirlendirir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
35.Öğretmenlik çok sabır isteyen bir meslektir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

ÖĞRETMEN ÖZYETERLİK ÖLÇEĞİ

	yetersiz									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2. Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
3. Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
4. Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5. Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
6. Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
7. Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
8. Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürütmesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
9. Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10. Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
11. Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
12. Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13. Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14. Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15. Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16. Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
17. Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
18. Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
19. Birkaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
20. Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
21. Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
22. Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmaları için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
23. Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
24. Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	